

Tautas tradīcijas

S A T U R S

Kai dzeivot̃ ai ūtra prōtu	(Zīdunis 1-2 1925)
Deveinu brōļu mōsa	(Zīdunis 3 1925)
eits b̃yš gudrōks par vokoru	(Zīdunis 4 1927)
Par Benjaminu i jō mōsu	(Zīdunis 5 1927)
Kačš i gailš	(Zīdunis 5 1927)
Sierpš	(Zīdunis 10 1939)
Tautys pōsoka	(Zīdunis 5-6 1922)
Gudrīs kolps	(Zīdunis 4-5 1923)
Lōcš, vylks i lopsa	(Zīdunis 6-7 1923)
Par borgū tāvu i jō izdzeitīm bārnim	(Zīdunis 6-7 1923)
Par precinīku, rogonu i jōs maitom	(Zīdunis 6-7 1923)
Breinumā pučā	(Tāvu zemes kalendars 1958)
Tik dvāseli navar atjimt̃	(Olūts 19 2022)

Kai dzeivot ai ūtra prōtu

Kaidu ŗaizi dzeivōja veirs ai sīvu i jīm beja dāls Jōneitš. Tāvs saslyma i nūmyra. Palyka tik mōtá ai dālu. Kod jau dāls beja paaudzš lelōks, jys sagudrōja iť pasaulī laimis maklātu i prasāja mōtis, lai jū palaiž. Mōtá palaidá i pascāja:

— Verīs, dieleņ, celá saticš ļaudš padūd, dīvpaleigu i pasoki vāļ kaidu cytu gudru vōrdū strōdōtōjim!

— Pasceišu! — atbiļdāja dāls i aizgōja.

Īt jys agrā reitā caur kaidu kulu, kur kiulieji rudzus kiulá.

— Dīvs paleidz! — sacāja dāls.

— Paļdis! — atbiļdāja strōdnīki.

— Kab jiuš dīnys i nakťš kultu i ni vīna gryuda naizkultu! — pīrunōja dāls.

Kiulieji sažadusmōja iz gōjīeja, sasyta jū i palaidá.

Atīt dāls iz sātu pi mōtis i raud,

— Kō ta raudi, dieleņ? — prasāja mōtá.

— Kai maņ naraudōť, ka mani kiulieji sasyta i izlomōja! — atbiļdāja dāls.

— Kū tu pascieji iz kiuliejim? — prasāja mōtá,

— As padevu dīvpaleigu i pascieju, kab jiuš trejs dīnys i nakťš kultu i nivīna gryuda naizkultu, — atbiļdāja dāls,

— Ai, dieleņ, navajdzāja tai runōť, vajdzāja pascāť, — kab jiuš vediņ vastu i nesiņ napōrnastu, — tod kivlieji tevi bťtu paborōjuši, padzirdiejuši i nakťš mōjis idūtu, — pamōcāja mōtá.

— Labi, saceišu tai! — pascāja dāls i aizgōja otkon pa pasauli.

Īt dāls i rādž: nabašņiku vad iz kopim i pec šķiersta iť daudz ļaužu.

— Dīvs paleidz! Kab jiuš vediņ vastu i nesiņ napōrnastu! — pascāja dāls iz bārinīkim,

— Ak, tu kaidis volkōtnis! Jau tai mýsu molā daudz cylvāku mierst, a jys vāļ tai runōš! — aizklīdzā bārinīki, sasyta dālu i palaidā. Dāls atīt iz sātu raudōdams.

— Kō tu, dielen, raudi? — prosa mōtā,

— As satyku bārinīkus i pascieju, kab jiuš vediņ vastu i nesin napōrnastu; bārinīki mani sasyta i izlomōja, — raudōdams pastōstāja dāls.

— Navajdzāja, dielen, tai runōt, vajdzāja atsamāst ceļūs, sist kryutis i sacāt: myužeiġu duseišonu nūmyrušam, myužeiġu duseišonu nūmyrušam! Tod bārinīki tevi býtu pajāmuši ai sevi iz bārom, býtu paborōjuši, padzirdiejuši i vāļ iz celā idavuši, — pamōcāja mōtā.

— Dareišu tai! — pascāja dāls i aizgōja pa pasauli.

Gōja jys, gōja i sateik kōzinīkus. Dāls tivleņ celā molā atsamátā ceļūs, syt kryutis i soka:

— Myužeiġu duseišonu, myužeiġu duseišonu!

Kōzinīki apturāja zyrgus, izlácā nu rotim i sōka sist dālu, pīrunōdami:

— Māš tik kū nu lauleibom braucom, grybom dzeivōt, a jys jau myužeiġa duseišonu soka!

Dāls raud, Kōzinīki sādās zyrgūs i aizbraucā sovu ceļu. Atīt dāls iz sātu raudōdams.

— Kō tu, dielen, raudi? — prosa mōtā.

— As satyku celā kōzinīkus, atsamešu ceļmalī ceļūs, sytu kryutis i sacieju: myužeiġu duseišonu, myužeiġu duseišonu, a kōzinīki mani sasyta, izlomōja i pošī aizbraucā! — atbiļdāja dāls.

— Navajdzāja, dielen, tai runōt, vajdzāja pajimt stabuleiti rūkōs, doncōt i spielāt. Tod tevi kōzinīki býtu pajāmuši iz kōzom, padzirdiejuši i paborōjuši, — pamōcāja mōtā.

— Dareišu tai! — pascāja dāls i aizgōja pa pasauli.

Īt jys i rádž: saiminīkam reja dag. Cyti ļaudš nāsá iudini i lāja gunī, a dāls izvylka nu kuldys stabuleiti i sōka doncōt i stabulāt.

Ļaudš īzavārā dālu i sōka klīgť:

— Laikam tys pušprōts aizdadzynōja reji! Vajag jū par tū labi pamūcāt, ka ūtrā ŗaizī tai nadareitu!

Izlomōja dālu, sasyta i palaidá.

Atīt dāls iz sātu raudōdams,

— Kō tu, dieleņ, raudi? — prosa mōtá.

— Kai maņ naraudōť, ka mani otkon sasyta i izlomōja. As pīgōju pi dagūšys rejis i sōku doncōť i stabulāt i par tū mani pārá, — atbiļdāja dāls.

— Navajdzāja, dieleņ, tai darāt; vajdzāja pajimť spani, nāsť iudini i liť iz gunš, tod tevi bťtu paskaitiejuši par gudru cylvāku! — pamōcāja mōtá.

— Labi, darišu tai! — pascāja dāls i aizgōja pa pasauli.

Īt jys i rádž: saiminīks vepri svylynoj. Dāls pagiva spani, pīsmālá iudiná i pļoukš iz vepra viersā. Gunš apdzysa, a saiminīks izlomōja dālu, sasyta i palaidá.

Atīt dāls iz sātu raudōdams i stōsta mōtái sovys vainis. Mōtá rádž, ka dālam pasaulī nazaveic i nalaidá vairōk nu sātys nikur.

Atstōstāja V.

Deveinu brōļu mōsa

Seņ senejūs laikūs dzeivōja dāds i bōba. Jīm beja deveini dāly i vīna maita. Kod mōtá nūmyra, tāvs precājās ūtru ŗaizi. Sīva gon beja skaista, bet ļūti nykna; tei beja rogona. Rogona nairādžāja bārnus, gribāja tūs izbeigt, bet naatroda īmeslā, jo bāрни beja ļūti paklauseigi. ŗaizi rogona, braukdama ai veiru iz bazneicu, pīklīdzá bārnim: „Ka jiuš par šū laiku padarāsīt kū ļaunu, to lobōk nazarōdit maņ acīs, skrīnit prūjom?”

Bāрни rūtaļojūtīs najauši izsyta lūgu. I, breinums, kai tik lūgs dordādams sakryta, bāрни ocumirkli palyka par bolūžim i nūskrāja prūjom. Nūtyka rogonys valá. Sātá palyka tik maitiná, jo tei nabeja vaineiga. Kod tāvs ai pamōti atbraucá nu bazneicys, tivleiš sōka prasāt kur brōli. Maitiná naspāja mutis atplāšt, kod rogona aizklīdzá: „Jīm jau seņ vajdzāja tū ceļu iš!”

Tāvs ļūti nūskuma, a ni vōrda nateicá. I maitiná sōcās mūku dīnys. Pamōti rogona jū bōrá, syta, dāvá gryutu dorbu, a par iedīni dāvá sakoltušys maizis gorūzenis i soltu iudini, par apgierbu vacys skron dys. Seņōk vāļ brōleiši jū aizstōvāja, a niu nabeja nivīna, kurs paleidzātu. I tāvam žālōtis ari nadreikstāja, jo tod pamōtá palyka vāļ nyknōka. Dzeivá palyka tik napanasama, ka maitiná naizcītá, atstōja tāva sātu i laidās plotijā pasaulī laimis maklātu. Gōja jei par mežim i pļovom i īgōja ļūti lelā mežā. Tī atroda ustabenī iz vystys kōjis. Ustabená pazagrīzá ai durovom pret maitini i nūstōja.

Maitiná īgōja ustobā. Tī jei atroda deveinys gultys i goldu. Iz golda beja deveini maizis kukuleiši i deveinys bļūdenis ai virīni. Jei nūgrīzá nu kotra kukuleiša pa druskai, īsmālá nu kotrys bļūdenis pa lizeikai i paadá. Iedīnš beja ļūti gords i spōcynojūšs. Paādusá jei kōpá iz ceplá lai pazasiļdeitu i aizmyga. Īzamūda tik sauleitái nūrītūt. Tik kū maitiná gribāja īt ōrā, apzavārt apkōrtņi, kai padzierdá spōrnu trūksni. Ustabenī īskrāja deveini skaisti bolūdeiši,

nūmátá spolvys, pōrzavértá par cylvākim i sādās pi golda āst. I kurs tik jāmá sovu kukuleiti, breinōjās, jo atroda nūgrīztu golu; kurs tik jāmá sovu lizeiku, atroda tū iedīnī mīercātu. Brōli sōka runōt, kas tys b̄ytu par nazynomu gostu i jau gribāja pōrmeklāt ustabeni, a tá maitiná, pazynusá sovus brōļus, ōtri nūlácá nu ceplá, bučōja brōļus i stōstāja, cik jai gryuši beja pi pamōtis i lyudzās lai brōli atļāunūt palik̄t pi jūs. A brōli atteicá: „Nā, mōseņ, tu navari itá palik̄t tō pec, ka m̄ysu saimīneica rogonā, var tevi apāst.” Maitiná apzāraudōja. Jai beja žāl brōļu, gribājās tīm kolpōt, kai sātā. Rádzādama, ka pi brōļu palik̄t navarās, lyudzá lai pastōsta, kai jūs izglōb̄t nu rogonys varys. I brōli pascāja, ka var gon izglōb̄t, a tys gryuši i dōrdži moksōš. Maitiná sūlājās cīst̄ vysu, ka tik brōļus glōb̄t i par lelu jōs lyugšonu brōli pascāja, ka lai glōbtu, mōsai b̄jš trejs godi jōcīš klusu i pať tūlaik, kod jai draudātu nōvá, nav breivi sacāť vōrda. Kai tik pascās vīnu vōrdu, pazudynōš jūs i sevi. Jei svāti sūlājās cīst̄ klusu. Brōli aiznásá mōsu iz mežu, īcālā skaistā kuplā kūkā i atstōja. Nailgi maitiná palyka vīna. Tōs molys kīenená dāls beja lels medīnīks; napōrgōja dīna, ka jys ai sovīm ļāudīm i medeibu sunīm nazadzonōtu pec lopsom, styrnom, brīžīm i lōčīm. Tymāpať dīnā, kod deveīni brōli-bolūži atstōja sovu mōsu kūkā, kīenená dāla medeibu suni nažīeleīgi rāja i skraidāja ap kūku. Kīenená dāls dūmōja, ka suni saūduši kaida zvierā pādus, a kod suni ūtrā i trešā dīnā napōrstōja tai ap kūku rīť, kīenená dāls plāsās cauri bīzīm zorīm cikom nūstōja pi kūka, kur atroda jaunu, daiļu deveīnu brōļu mōsu. Par sovu skaistumu maitiná nikod nadūmōja, jo labi saprota, ka na vaiga skaistums, a sirdš, dora cylvāku eistyn skaistu. I jōs sirdš daiļums atspeidāja ari skaistijā vaigā, spūžijōs, dabasu-zylyjōs acīs i darāja jū tik aizgrōbūši skaistu, ka kīenená dāls nagōja nūst i lyugtiņ lyudzās lai kōpūt nu kūka i palikūt jam par sīvu. A maitiná klusāja. I kod kīenená dāls napōrstōja lyugtīs, jei laipni, sirsneīgi pazavārā iz jauneklā, tūmār klusāja. Kīenená dāls nūprota, ka

maidinā dzied i saprūt kū jys runoj. Drusku apmīrynōts jys tivleit steidzās iz sātu pi tāva i mōtis i pastōstāja jīm, ka gryb precātis i ka atradš sāv pateikamu bryuti. Dzymdynōtōji ļūti prīcōjās i saaicynōja kaimiņu kieneņus, lai tī prīcōtūs kūpā i brauktu pec bryutis. Sabraukuši gon breinōjās par nagaideitu viesti i lauzā golvys dūmōdami, kuru princesi bēs izlasiejš skaitis i drūsīs kieneņā dāls. I idūmojit, cik jī nūzabreinoja, ka kieneņā dāls ivādā jūs dzilā mežā, lyka plāstīs caur bīzim kryumim pi kupla kūka, kur jī nikō narādēja. Nūstōjuši pi kūka i iraudziejuši tymā jaunu maidini, breinōjās tōs skaitumam, stōstāja par laimi, kaida tū gaida kieneņā pilī. Maidinā klusāja. Kieneņā dāls otkon lyudzās, sabraukuši kieneņi i patš šos molys vaļdinīks raudēja runōt ai tū vysaidōs volūdōs. Vyss par veļti: maidinā kai kluš, tai kluš. Golā tāvs teicā iz dālu: „Nu kur tu jimsi taidu muļka māmuli! Cyti pīzasmīš tāv. Lobōk precāj daiļu, gudru kaimiņu princesi, na itū nabadzeigū māmuli.” A dāls palyka pi sova i iz vysa tik atbildāja. „Gon bēs labi.” I lyka sulainim nūcālļ maidini nu kūka, sādynoja tū suplōk sevš gūda rotūs i vādā iz sovu tāva pilī. Kaimiņu kieneņi smājās nu jō, a jys otkon iz vysa atbildāja: „Gon bēs labi!”

Kieneņš mīļoja sovu dālu i nagribādams darāt jam skumi, sataisāja bogotys kōzys. Vysi kōzinīki prīcōjās, rūtaļoja, dzīdōja, mieginōja ikairynōt jaunū kieneņini, a jei klusāja, paņ napasmīgnāja i iz vysim skatājās laipni, mily. Kōzinīki gon nūjādžā, ka jei vysu prūt i dzied, bet navarāja atsabreinoņ i sapraš, deļ kō jei narunoj. Pec kōzom kotrs braucā iz sovu sātu i celā nīparkū cytu narunoja, kai par breineigi skaitū, bet māmū kieneņā vadaklu. Pilī vysī pīroda i nūmīļoja māmu kieneņā dāla sīvu, a seviški prīcōjās par jū patš kieneņā dāls.

Gōja dīnys, mieneši i jaunijai kieneņināi dzyma breineigi skaitis dielenš ai zvaigzneiti pīrī. Mōtā nūbučōja bieneņi, osorys

nūtácäja par jös vaigim, tūmār nivīnam napascäja ni prīcys, ni sōpis vōrda. Pilī otkon dzārā lelys svineibys i prīcōjās, a skaudeigō rogonā, deveinu brōļu saimineica i pamōtis eistō mōsa atskrāja sajauktū tū prīcu. Jei īskrāja pi vacōs kienēnīnis, pīstōstāja tai tik daudzi brīsmu, kaidys dzymušīs bārns var nāšt, ka paṭ moti slājās. Tai sabīdiejusā vacmōti golā jei teicā: „Ka mīļoj sovū dālu i vysu kienēsti, nūkauṅ tū bārnu, izcāp i dūd maṅ apāšt.” Vacmōtāi žāl beja biernenā, jei nūkōvā syvānu, izcāpā tū i dāvā rogonai. Tei apādusā, aplaizāja pierstus i teicā: „Syvāns beja, par syvānu i nūgōja.”

Ūtrā godā kienēnā dāla sīvai otkon dzyma dielēnš i vāl skaistōks par pyrmū. Šam iz gaļvenis speidāja mienēš. I otkon atskrāja teipaṭ rogonā, pīstōstāja brīsmu i teicā vacmōtāi: „Ka gribi, ka tō vysa nabūtu, nūkauṅ bārnu, izcāp i dūd maṅ apāšt.” Vacmōtāi otkon žāl tyka biernenā, jei izcāpā kači i dāvā rogonai. Tei apādusā sacāja: „Kačš beja, par kači i nūgōja.” A pi vacmōtis auga divi skaisti biēneni.

Laiks ōtri tēcāja. Kienēnā dāls pīroda pi māmulis sīvys, vacī ari mīļōja tū i varbūt vyss beigtūs labi, ka skaudeigō rogonā najauktu jūs laimis. Kod jaunijai kienēnīnai pīdzyma trešīs dielēnš ai sauli pīri, jei otkon skrāja pi vacmōtis, pīstōstāja tik daudzi nadzierdātu brīsmu, ka vacmōtā jau pacālā nāzi, lai nūdurt skaistū biēneni. A mozīs tik mīleigi skatājās, sauleitā jō pīri tik jauki spūžōja, ka vacmōtāi žāl tyka biernenā; jei ōtri nūslāpā tū, nūkōvā, izcāpā suni i dāvā rogonai. Rogonā apādusā sacāja: „Sunš beja, par suni i nūgōja, tūmār brīsmys nav beigtys, jo bārnu mōtā vāl dzeiva. Kas jei ir par tū as stōsteišu tik jaunijam kienēnām.” I nyknō rogonā skrāja pi jaunō kienēnā, apmalōja jō sīvu, saceidama, ka tei apādusā vysus trejs bārnu. Kienēnā dāls par bārnim nikō nazynōja, jo tymūs laikūs pastōvāja lykums, ka leidz zynomam laikam bārni aug mōtis rūkūs, a tāvs tūs narādž. Kienēnā dāls gon zynōja, ka jam jau beja trejs breinum-skaisti diēleni, a padzierdš ka sīva māmulā tūs

apādusá, tivleit̃ gōja pratynōt̃. I patiši nūzabeida naatradš bierneņu pi mōtis. Aiz žāluma jys nazynōja kū darāt̃, kai runōt̃, a deveinu brōļu mōsa klusāja: leidz trejim godim vāļ tryuka vīnys dīnys. Kienená dāls sasaućá augstu gudru veiru padūmi i vysy nūsprídá, ka jaunō kieneniná ir rogonā i kai taida peļnej borgu sūdu, Vacmōtá nikō par itū nazynōja: beidamīs kauť kaidys nalaimis jei nagōja nu sovys pilš, kur audzāja bierneņus.

A tīsōtōji izvádá jaunū kienenīni iz teiruma, pajámá stryćus i jau gribāja pīsīt̃ jū zyrgim pi ástis lai izrausta i kaulus iznosoj pa pasauli. Nabadzái rūkys jau beja sasītyš, a jei stōvāja klusu i nascāja, ka ir navaineiga, tik mileigi, ai pīdūšonu vārās iz veira i beņdom, kurī sāja jū. Umai vysu uzmaneiba tyka rauta molā, iz meža pusi, kur skanāja zvaneni, zámá dunāja nu zyrga i skrytuļu trūkšnā, kur speidāja skaisti gūda roti. Vāļ jī naatsajādzá, kod viejainī zyrgi nūstōja i nu rotim izlāćá deveini stalti jaunekli. Kienená dāla sīva pazyna sovus brōļus, kuri nasaprasšonā nūstōja i vārās iz sasītom mōsys rūkom. Vyspōrejō apjukuma breidī mōsa izarōvā nu beņdom, skrāja pi brōļu i bućōdama tūs ai osorom stōstāja, ka caur skaudeigōš rogonys malym gryb jū nūnōvāt̃. Brōli skūpstāja lobū mōseni, kura caur sovu pacīteibu nūcālā pamōtis lōstu. Niu jī stōstāja kienená dālam, deļ kō mōsa narunōja i kienená dāls nu to ļūti prīcōjās i vāļ vairōk nūmiļōja sovu sīvu. Jys tik breinōjās, kur palyka bārni i kū rogonā ir malōjusá. Niu lobō brōļu mōsa pastōstāja ka bārni ir pi mōtis i ka rogonā poša gribiejusá tūs apāšt̃. Šei vysu zynōjusá i dzierdiejusá, kū rogonā mōtái runōjusá, a poša navariejusá sacāt̃ ni vīna vōrda.

Kienená dāls tivleit̃ syutāja sulaiņus pec mōtis i bārnim, i patš ai sovu sīvu, deveinim jōš brōlim i padūmis veirim dāvās iz pili. Sasītū rogonu lyka viļķť leidza. Kod vacō kieneniná ivádá bierneņus dāla pili, vysa pilš palyka spūža i jauka. Mōtá i tāvs skūpstāja

bierneņus nu vacmōtis rūkys i par prīcys zeimi pataisāja bogotu maļteiti, saaicynōja vysus kaimiņu kieneņus i vysus sovys kienistš nabogus, a rogonu i jōs mōsu, nyknū bārnu pamōti, lyka pīšīt zyrzim pi āstis.

Satrokōtī zyrgi kai skrāja par teirumim i grōvim, tai obejis rogonys saraustāja gobol-gobolym i kaulus izmātōja pa vysu pasauli. Vāļ niu rogonu kaulu putekli mātōjās pa teirumim i soltā zīmā saulis spaitūs speid, i stōsta, ka vyss, kas ļauns daboj ļaunu golu, a kas lobs, pōrciš vysys bādys, tam laimá-mōmulená prīcys krūni pyn.

Pec Eglisu Pōvula.

*Somerseta p-školys 4 kl. škoļņika nu 1922/23.
mōceibys goda. (Kapiņu pog. Davgavp. apr).*

N-le

Reits bīš gudrōks par vokoru

(*Vacō soldota pōsoka*)

Senejūs laikūs, kod pa pasauli staigōja lobī i ļaunī gori, i patš Dīvs gōja cylvāku ustobōs, dzeivōja nabadzeigs puika, Jōneitš vōrdā. Jam nabeja ni tāva, ni mōtis, ni cytu rodu. Sōkumā jys ganāja zūsš, kod paauga lelōks, sōka ganāt lelūs lūpus. Bet voi leidz vacuumam lūpus ganeisi? Jauneklā godūs cylvākam gribīs izmieginōt spāku pi gryutōka dorba i gonūs iņ tai kai pakauns. I Jōneitš laidās pasaulī laimis maklātu. Gōja jys gōja, īgōja pi vīna saiminīka, pi ūtra, nikur nav dorba. Godi, dzie, asūt gryuti, tai viņ kai pošim iztikēt, kur veļ svešu cylvāku turāt. Gōja Jōneitš pi tāva, pi mōtis dūbis, mātās iz celim, sirsneigi palyudzā Dīvu i otkon gōja. Gon jau ai Dīva paleigu atrasš dorbu i maizi. Nu kopu kaļnenā jys laidās iņ taišni pa lelū viņ ceļu. Prōts jam sacāja, ka dreizi beigsīs vōrgi, sōksīs jauna, jaukōka dzeivā, ka tik dreizōk tikēt pi dorba. Nūgōja jys lobu celā gobolu, a narādž nivīna dzeivōtōja. Kas tys par breinumu? Teirumi zaļoj i brīst, pļovōs leigojās pļauņamō zōlā i gaida pļōvieju, a apkōrt narādž ni dzeiva ciļviecenā. Kam gon tī plaši teirumi pīdar?

„Ek, ka maņ spūdra izkaptēnā — dūmoj Jōneitš — vot as grīztu meikstū zōli, vot guļdeitu sīna vōlu pec vōlys!”

Ceļš izagrīzā lelā prižu sylā. Sōkumā tai bōdri lykūs iņ par tū timsū sylu, a ūtri viņ prōts aproda ai syla bōdrumu i jaunīs puisš gōja tōļōk. Sauleitāi laižūtīs, jys izgōja nu syla i tōlumā īraudzāja lelu muižu na muižu, taidu kai kienēnā pili. Iš jys iz tū pili, gon jau tī dorbu dabōš. Īit pogolmā, patš kienēnš priškā i prosa: „Kū tu tik jauns puisš staigoj bez dorba?”

„Kungs i kienēn, as jau dorba maklādams” — atbiļd Jōneitš.

— Nu labi, maņ otkon vajag krittna vušku gona. Tōvs augums maņ pateik; reit isi ganeitu munys vuškys.

Jōneitš gribāja runot, ka tei ganeišona jam apnykusá, a kienens vairs nazaklausāja. Nikō nadareisi, jōgona viņ bjš. Gona omotu jys labi prūt.

Sauleitái lácūt Jōneitš pīzacálá i gōja pogolmā. Kienens jau beja ōrā i īraudziejš sovu gonu, sacāja:

— Tys labi, puis, ka tu jau kōjōs. Tivleitš laissim vuškys gonūs, Tá táv bjš naizsmelámō gonu kulá. Kod viņ gribeisi i kū viņ gribeisi āst, vysu atrassi tymā kulī. Verīs, kab labi nūganeitu!

— „Kungs i kienens, klaneidamīs sacāja Jōneitš — as ganeidams izaugu.

— Tys labi, munys vuškys nav taidys, kai vysys cytys. Īsim, as táv tōs rōdeišu.

Kienens vádá sovu jaunū gonu iz vušku klāvu. Attaisiejš klāva durovys, jys rōdāja vuškys i sacāja:

— „Redzi? — niu vuškenis vysys ir malnys, a kura tik lākš par slīksni, palikš bolta kai snīgs. Ganeibōs táv jōsorgoj, kab vuškys kōrteigi meitu spolvu. Skaidrā saulis dīnā tōm jōbĳn boltom, kai snīgs, mōkuļojā — raibom, leitojā — malnom. Ka tai nūganeisi, atdūšu táv sovu maitu par sīvu i pušķienistš; nanūganeisi, likšu tevi nūcierst ai zūbynu.

— Vuç, vuškenis, iz ganeibom! — saucá kienens, i kura vuškená lácá par klāva slīksni, tei palyka bolta, kura lácá, tei palyka bolta.

Jōneitš gona vīnu dīnu, gona ūtru, vuškenis mīreigi plyuc meikstū zōleiti, pīplyukušys sagulst kai boltu putu kapanenis, gramoj i verās sauleitī. A sauleitá mīla, jauka, smaideidama īt pa zylū dabasu. Nivīns mōkūneitš nadreikst aizskriť tai priškā.

Trešā dīvā, sauleitái laižūtīs apvōrkšnā molā sōka rōdātīs vīns-ūtrs tymsa mōkūneitš, sōka cáľtis vys augšōk i augšōk, sōka raibynōť dabasu zylumu. Jōneitš verās iz dabasim, verās iz vuškenom — kas bjš? Vuškenis kai boltu putu kapanenis saskrāja apleik ap sovu gonu, sacálá purneišus i sōka žieleigi vākšť. Žieleigi

bolsi gōja taišni sirdī, dyurá leidz osorom. Jōneitš aizmiersa pušķienisti, aizmiersa sovu golvu i tik dūmōja, kai paleidzāt vuškeņom. Dabasi topa ai vīnu raibōki, tymsōki i vuškeņu bolsi žieleigōki, Rádž, nivīna napōrmeja spolvys, palyka bolta kai snīgs.

Žālums samīdzá Jōneiša sirdi. Jys sāda iz kryusnenis, sajámá golvu rūkōs i sōka gauži raudōt.

— Kō tu, Jōneiņ, raudi? — mīls maitinis bolss skanāja jō ausīs.

Jōneitš tryukōs. Pi jō stōvāja ļūti skaista, godu sešpadsmit maitiná gonu drābjōs.

— Ak mōs, navaicoj, a ka vari, paleidzi maņ! — lyudzās Jōneitš.

— Redzi vuškenis, dzierdi cik žieleigi tōs vākš?

— Radzu, dzieržu!

Tōs ir kienená vuškys. Laisdams nu klāva kienēš nu malnom pōrmeja tōs par boltom i lyka maņ tai ganāt, kab skaidrā dīnā tōs b̄ytu boltys, mōkuļojā raibys, leitojā malnys, Cikom dabasi beja teiri, vuškenis mīreigi ādá, a niu, redzi, apzamōcá, a vuškys palyka taidys pať boltys i žieleigi vākš. Par lobu nūganeišonu kienēš apsūlāja maņ pušķienistš i sovu maitu, a par nanūganeišonu sūlājās ai zūbynu cierš munu golvu. Niu, redzi, maņ b̄jš jōmierst. — I gons sōka raudōt.

— Naraudi, as asu bōriná, kai tu. Ka tu p̄jimsi mani par eistū mōsu, to paleidzeišu tāv.

— Esi maņ eistō mōsená i paleidzi.

— Labi, brōleiņ, palyugsim Dīvu, tu gulstīs, as par nakti sorgōšu vuškenis, Reit redzeisi vysu, reits ir gudrōks par vokoru.

Jōneitš lyka golvu iz kryusnenis i namanāja, kai aizmyga. Jaunō maitiná svieteidama stīpá rūkys par boltōm vuškeņom i tōs tivleiņ palyka raibys, mīreigi sagula zōlī i gramōja. Jōneitš maigi gulāja leidz saulis lāktam. Sauleitái lācūt maitiná mūdynōja jū, p̄runōdama:

— Celis, brōleit, palyugsim Dīvu i dzeisim vuškenis lobōkā zōlī. Jōneitš paplātá acš, verās i nasaprūt, kas ir, kur jys ir, a maitinā smaideidama soka:

— Nu redz, brōleit, tai gulieji, ka aizmiersi par sovom vuškeņom. Sacieju táv, ka reits bjš gudrōks par vokoru. Redzi, dabasi mōkuļojās i tovys vuškenis ir raibys. Pateiksim Dīvam, jo Jys ir bōrinim žieleigs.

I obi bōrini — goni mātās ceļūs i dzīdōja Dīvam pateiceibys dzīsmi. Ari vuškenis saslāja purneišus iz augšu i mīleigi vārās dabasūs.

Nu šōs dīnys Jōneiša dzeivá pōrzameja. Vairs jys nabeja bōriņš, klōt pi jō beja lobō mōsená, kura prota prīcynōt, kura izglōbá jū nu nōvis. Ik vokorā i ik reitā jī obi syutāja Dīvam pateiceibys lyugšonu. Vuškenis ai kotru dīnu palyka gleitōkys. Skaidrā saulis dīnā beja boltys kai snīgs, mōkuļojā raibys, leitojā malnys.

Kienenš paslapyn syutāja sulaiņus iz ganeibom i tī vysod násá jam lobys zinis, līlāja gonu. Golā kienenš syutāja sulaini ai pavieli, dzeit vuškys mōjōs.

Mōsená pajāmá Jōneiti aiz rūkys i sacāja:

— Klausīs, brōleit, pec kienená pavielis dzāņ vuškys mōjōs. Kienenš dūš táv sovu maitu i puškienistš, a tu najam, prosi, lai atļauņ táv šymā ganeibā sacieršt kūka ustabeni. Vairōk nikō naprosi. Ka paklauseisi mōsys, bysi laimeigs. Jōneitš aizdzyna vuškys i, kod kienenš prīceigs par lobu ganeišonu sūlāja jam maitu i puškienistš, jys pazemeigi teicá:

— Paļdis táv, kungs i kienēņ, par tovu žielesteibu, kū as, naboga gons dareišu ai tū puškienisti? I tova maita varbýt nagribās maná. Lobōk atļauņ maņ tymā ganeibā sacieršt ustabeni. Cytys moksys as naprosu.

Kienenš prīceigs, ka gons tik moz prosa, atļōvá jam sacieršt ustabeni. Kod puisš aizgōja, jys zūbōjās:

— Redz, kur gotovs muļķis! Nu, lai taisa ustobu! Kai gon jys tū saciersš, ka jam ni cierva, ni zvōdža, i voi jys prūt ustobys ciersšt?

Jōneitš prīceigs aizgōja iz ganeibom, kur iz kryusnenis sādāja jō jaunō mōsená. Jei gōja jam priškā i prasāja:

— Nu kai, brōleiť, voi kienensš atļōvá táv taisāt itá ustabeni?

— Atļōvá gon, mōseņ, bet... i puika aizadūmōja.

— Kas, bet? Voi kū slyktu táv pascāja?

— Nā, mōseņ, bet kai máš cierssim ustabeni, ka mýsim nav ni cierva, ni zvōdža, ni as kaidu ņaizi asu tū dorbu dariejš. Izaugu gonūs i cyta dorba naprūtu.

— A-jau, brōleiť, sacāja maitiná: tá bāda na bāda, ka Dīvs nadūš lelōkys bādys! Palyugsim Dīvu i gulšimās tápať iz kryusnenis. Reits býš gudrōks par vokoru.

Bōrini atsamátá ceļūs, palyudzá Dīvu i gulōs kotrys iz sovys kryusnenis, kai divi boltý bolūži.

Reitā sauleitái lācūt, mōsená mūdynoņ brōli:

— Celīs, brōleiť, jau sauleitá lāc, celīs, pateiksim Dīvam par Jō lobumu.

Jōneitš ceļ golvu i acim natič. Jys rádž sevi boltim lynu pologim klōtā gultā, skaistā boltā ustabeni. Klōtu stōv jō mīlō mōsená jau na appleisušōs ganeitis, a gleitōs snīga-boltōs drābjōs. Smaideidama jei dūd brōlám meikstu lynu dvīli, ai kū nūzaslaucāt. Kod brōļš nūzamožgoņ, apzagierb, jei vad tū cytā, veļ gleitōkā kambarī, kur breineigom pučom izpuškōts stōv svātōs Mōrys oltors. Tá bōrini matās ceļūs i sirsneigi pateic Dīvam par Jō lobumu.

Pec tam mōsená jem brōli aiz rūkys i vad cytā kambarī, kur iz golda boltūs traucēņūs pīlīts soldons pīns i pi kotra traucená boltys maizis kukuleitš ai madu. Jī obi apād pa kukuleišam, izdzer pa pīna traucenám, pateic Dīvam par reita bareibu i mōsená vad brōli ōrā, kur rōda jam vysu saimisteibu. Pi breinum-gleitys, spūdrys

ustabenis aug smaržeigys līpys, pa kurūs zorim dyuc bitš, tōlōk ōbeļu dōržā kuplys ōbelis ai sorkonim caurspeidūšim ōbelim, aiz tīm kuplys rudzu i kvīšu drivenis. Jōneitš navar tam vysam atsabreinoť, a mōsená jam mīleigi runoj:

— Tū vysu, brōleitš, Dīvs táv dāvá partū, ka mani bōrini pījiemi par eistū mōsu, i klauseidams maná najiemi ni kienená máitys ni jō pušķienistš. Ka bysi lobs i pateiceigs Dīvam, vā] lelōkys lītys redzeisi, lelōku laimi baudeisi.

Ilgi brōleitš ai mōseni dzeivōja spūdrijā ustabenī, strōdōja, lyudzās, paleidzāja nabogim. Sōkumā lykōs, ka kienenš aizmiersa sovu gonu. Tá ŗazi gons iskrāja jam prōtā i jys gribāja izzynōť, voi gons sacālā sáv ustobu. Attaisiejš lūgu, jys vārās iz ganeibom i breinojās: dabasūs speidš spūdra sauleitá, a kas tī ganeibōs? Ūtra saulá. Kienenš verās, verās, breinojās i navar saprastš. Beigōs syuta sulaini iz ganeibom pazavartš, kas tī tai speidš. Sulainš aizīt, pazaver, i atgōjš soka:

— Kungs i kienenš, tī tova gona ustoba; patš atļōvi jam sacierš.

— Tai! Sauč tū gonu šur! Jys ir būrinīks i raganš; bez cierva, bez zvōdža taidu ustobu izcālā.

Sulainš aizīt, atsauc gonu. Mōsená izlaidama pōrkrysta jū i Jōneitš nūstōj pret kieneni.

Kienenš pazaver i soka:

Klausis, puis, tu maņ labi nūganieji vuškys, a šudiņ as grybu, kab tu vā] maņ pakolpōtu. Izdareisi tū, kū likšu, sajimsi lobu moksū, naizdareisi, tova golva krisš zam zūbyna i ustoba palikš maņ.

— Kungs i kienē, asu tovs pazemeigis kolps; kū liksi, tū dareišu.

— Labi, reit nu reita tu atvād, maņ vylkati ai divpadsmīt vylcānim, i tai, kab vysi b̄ytu vīna auguma, vīnys spolvys, vīna vacuma. As pavieleju. Niu tu vari iṭ.

Jōneitš pazaklanāja i aizgōja bādōdams, kai b̄yš sajimṭ dzeivu vylkati ai divpadsmīt vylcānim. A kienens̄ ilaidá ļaunumu sirdī. Jys gribāja nūgalynōṭ Jōneiti, dūmōja, ka vylkatá saplāšš jū.

Jōneitš atgōja iz sovu ustabeni, sāda iz sūlená zam līpys i skumeigi sādādams dūmōja, kai b̄yš sajimṭ vylkati. Izgōja mōsená i īraudziejusá jū skumeigu, vaicōja:

— Kas ir, brōleitš, voi kienens̄ kū ļaunu táv sacāja?

— Ai, mōseņ, kai maņ nabādōṭ! Kienens̄ lyka sajimṭ vylkati ai divpadsmīt vylcānim vīna augumā, vīnys spolvys i reit nu reita vást jam iz pili.

— A-jau, brōleitš tei bāda na bāda, ka Dīvs nadūš lelōkys bādys; palyugsim Dīvu i īsim gulāṭ; reits b̄yš gudrōks par vokoru. I jī obi, kai bolt̄y bolūži īgōja spūdrijā ustabeni.

Nu reita mōsa ceļ brōli, saceidama:

— „Celis, brōleitš, pateiç Dīvam par Jō lobumu i vād vylkati ai vylcānim iz kieneni. Jōneitš izgōja ōrā, verās, vylkatá i ap jū doncoj divpadsmīt vylcānu, vysi vīna auguma, vīnaidā spolvā. Jys sāda vylkatái mugorā i aizjōja iz pili. Kienens̄ pazabreinōja i teicá:

— Atvást vylkati nav lela līta. Reit tu maņ atvessi lōçu mōteiti ai divpadsmīt lōçukim i kab vysi b̄ytu vīna auguma, vīnaidā spolvā. Atvessi, sajimsi moksu, naatvessi, b̄ysi strōpāts. Niu áj!

Jōneitš iṭ iz sātu bādōdams, kai b̄yš dabōṭ lōçu mōteiti ai divpadsmīt lōçukim. Atiṭ, sāstās iz sūlená zam līpys i dūmoj. Izit mōsená i prosa:

— Kō tu, brōleitš, otkon taidš skumeigs? Voi kienens̄ sacāja táv kū slyktu?

— Ai, mōseņ, kai maņ nabādōt! Kienenš lyka maņ reit vást lōču mōteiti ai divpadsmit lōčukim, i kab vysi b̄ytu vīna auguma, vīnaidā spolvā. Nu kur maņ, nabogam, bez irūčim nūmedāt lōču mōteiti?

— A-jau, brōleiņ, itei bāda na bāda, ka Dīvs nadūš lelōkys bādys. Palyugsim Dīvu i īsim gulātu. Reits b̄yš gudrōks par vokoru. Jei pajámá Jōneiti aiz rūkys i vádá ustobā. Nu reita mōsa ceļ brōli, saceidama:

Celis nu brōleiņ, celis, vād lōču mōteiti ai lōčukim kienenám. Veris, kai jei tī raustōs i rāc.

Jōneitš cālās, pateicá Dīvam par Jō lobumu, tod sāda lōču mōteitái mugorā i aizjōja iz pili. Kienenš nūtreisāja viņ nu bailis i otkon sacāja:

„Nu kas tá par breinumu, ka lōču mōteitái ir divpadsmit vīnaidu lōčuku. A vot reit tu atvād maņ tīgerīni ai divpadsmit tīgereišim i kab vysi b̄ytu vīna gods, vīna auguma, vīnys krōsys. Atvessi, sajimsi moksū, nā, b̄ysi strōpāts”.

Jōneitš it iz sātu bādōdams, kur b̄yš jimņ taidu tīgerīni. Vylkatá i lōču mōteitá gon var gadeitīs m̄ysu zámī, a kur jimņ tīgerīni. It jys i otkon sāstās iz sūlená zam līpys i sōc raudōt. Izit mōsená i vaicoj:

— Kō raudi, brōleiņ, voi kienenš kū slyktu táv sacāja?

Ai, mōseņ, kai maņ naraudōt! Kienenš lyka reit atvást jam tīgerīni ai divpadsmit tīgereišim i kab vysi b̄ytu vīna auguma, vīnys spolvys, vīna gods. Kur as taidu breinumu jimšu?

— A-jau, brōleiņ, tei bāda na bāda, ka Dīvs nadūš lelōkys bādys. Palyugsim Dīvu i īsim gulātu. Reits b̄yš gudrōks par vokoru.

Jei pajámá brōli aiz rūkys i ivádá ustobā.

Nu reita mōsa mūdynoņ brōli:

— Celis nu, brōleiņ, celis, pateiņ Dīvam i vād tīgerīni kienenám. Redzi kai tīgerāni doncoņ i tīgeriná zámī kaš.

Jōneitš sāda tīgerinái mugorā i aizjōja.

Kienenš pazabreinōja, pazabreinōja i teicá:

— Nu kas tá par breinumu? Ka jau Dīvs ir táv tik žieleigs, ka Jys ir tik vareigs, lai reit patš atīt iz mýsu bazneicu nūturāt lyugšonys, salikt Misš uperi. Ka atvessi Dīvu, īceļšu Jū par kieneni i tevi par pyrmū Jō padūmnīku; naatvessi, to tevi gaida kopi. Niu vari īt.

Vysi klōt-stōvuši nūzabeida, a Jōneitš raudōdams nūgōja iz sovu ustabeni, sāda zam līpys i veļ gaužōk aizraudōja. Izīt mōsená i soka:

— Kas ir, brōleitš, kō tik gauži raudi? Voi kienenš sacāja táv kū slyktu?

— Ai, mōseņ, kai maņ naraudōt! Kienenš lyka reit pošu Dīvu vāšt iz bazneicu, lai patš Dīvs nūtur Misi. Nu kur as, taidš nabogs, varu nūvāšt Dīvu?

— Da, brōleitš, tei gon ir lela bāda, a naraudi. Dīvs deļ bōrinim ir žieleigs. Īsim palyugsim Dīvu i atsapyussim. Reits býš gudrōks par vokoru.

I mōsená ivádá brōli ustobā. Tá jī obi ilgi i sirsneigi lyudzās, tod mōsená syutāja brōli gulātu, a pošā gōja ikiura pierti, pīnásá iudiná, pīsiļdāja, sasāja meikstu slītu, dabōja brōlám boltu lynu kraklu i vysu nūnásá iz pierti. Kod piertš beja gotova, jei mūdynōja brōli, saceidama:

— Celīs, brōleitš, áj iz pierti, izamozgoj tai, ka tova mīsa speidātu, apvālč boltu kraklu i áj pi maná, lyugsimās obi.

Jōneitš tivleitš cālās, gōja iz pierti, izamozgōja tai, ka jō mīsa cauri speidāja; apvyļka boltu kraklu i gōja pi mōsenis. Jei pajāmá Jōneiti aiz rūkys, vádá pi svātōs Mōrys oltora i jī obi sirsneigi lyudzās. Izausa dīna, izadaga reitā sarkanis, pazarōdāja saulis malená i mōsená sacāja brōlám:

— Brōleitš, jau sauleitá lāc, īsim ōrā, gaidāsīm mýsu lobū tāvu. Tik kū jī obi pōrgōja ustobys slīksni, ka izlácá sauleitá i sauleitis

spūdrumā, spūdrōks par sauleiti pret jūs ustabeni nūstōja veceiņš. Jys sādāja gunš rotūs, divi eņgeli turāja grūžus, a trešis ai gunš zūbynu stōvāja rotu īpakalī. Skaisti snīga-bolti zyrgi mīreigi stōvāja. Bōrineiši atsamátá iz celim, a Dīvs sacāja Jōneišam:

— Celīs, muns dāls, jam grūžus i brauņ iz kienená pili. A tu, mait, gaidi mýsus atpakaļ.

Eņgeli atdává Jōneišam grūžus i jys aizvádá Dīvu iz kienená bazneicu. A kienēš nagaidāja vys tukšom rūkom. Jys gribāja nūnōvāt Dīvu i Jō kolpu Jōneiti, i patš gribāja vaļdāt dabasus i zámī.

Apbruņōja vysus sovys zámis karaveirus i plykim zūbynim lyka stōvāt pa obejom celá molom, kur braukš Dīvs. Patš kienēš īgōja bazneicā i lepneigs sādāja sovā kienená krāslā. Jōneitš īvádá Dīvu bazneicā. Dīvs svietāja nabadzeigūs ļaudš i napazavierīs iz kienená gōja ōrā. Kienēš dāvá zeimi karaveirim, kab cierstu. A nivīns karaveirs i napakustāja. Vysi stōvāja kai akminī ikolti. Kod Dīvs pōrgōja caur karaveiru ryndom, lyka sovam eņgelám nūmāst gunš zūbynu. Eņgelš nūmátá gunš zūbynu i paplyudá ļaunō kienená i jō kolpu ašnis. Dīvs sādōs sovūs rotūs i lyka Jōneišam braukš iz spūdrū ustabeni. Tá Jys īgōja kambarī kur pučom izpuškōts stōvāja svātōs Mōrys oltors, pajámá Jōneiti i jō mōseni aiz rūkys, salyka jūs lobōs rūkys kūpā i svieteidams, sacāja:

— Muni bārni, leidz šam jiuš bejot kai brōlš i mōsa, dzeivōjat kai divi ceistī bolūži. As jiusus svieteju. Esit niu kai veirs i sīva, audzit, vairynoјatis i voldit šū zámī ai vysim tōs īdzeivōtōjim.

Dīvs izgaisa nu jūs acim, jī mīleigi vīns ūtru nūbučōja i dzeivōja laimeigi audzādami Dīvam ticeigu tautu.

Atstōstāja N—le

Par Benjaminu i jō mōsu

Dzeivōja kienens̄ i kieneniťá. Jīm beja divpadsmit dālu. Pošu jaunōku dālu saucá par Benjaminu. Ŗaizi kienens̄ sacája iz kieneniťi: „Ka b̄yš táv tagad máita, to vysus dālus nūsissim, ka b̄yš dāls, to lai aug vysi trejpsadsmiť”. Kienens̄ tivleņ p̄sacája izťaisāť divpadsmit šķierstu. Izťaisāja šķierstus i nūlyka, kab bārni tūs narádzātu. Ŗaizi, kod jūs mōťá beja ļūti skumeiga, jaunōkīs dāls Benjamin̄s sōka nu jōs vaicōť: „Kō pec tu, mām, tik skumeiga?” Nu Ŗaizis jei nikō nasacája, vālōk sacája iz Benjaminu: „Kai as naraudōšu i naskumšu, ka tāvs gryb jiusus nūsist.” Šū breinumu izdzierdš, Benjamin̄s sacája iz mōťi: „Nabādoj nikō, mōť, máš nūbāgsim”. Mōťá tod sacája iz Benjaminu: „Jiuš skrīnit iz mežu, izlosit vysaugstōku ágli, pa kōrtai kōpit tymā i skotitās iz tūrni. Ka ģraudzāsit boltu karūgu, to b̄yš maņ dāls, ka sorkonu, to máita. Ka ģraudzāsit boltu karūgu, to ájtá iz mōjom, ka sorkonu, to biedzit, kur zynot”. Benjamin̄s aizgōja iz sovim brōlim i sōka jīm stōstāť taidu breinumu. Brōli nūzabeida i mudri nūskrāja iz mežu. Tī izlasāja jī pošu augstōku kūku i sōka skatātis iz tūrni, kaid̄s b̄yš karūgs. Pīgōja kōrta Benjaminam kōpť kūkā. Jys ģkōpá kūkā i par nagaru laiku ģraudzāja sorkonu karūgu. Nūkōpš mudri zámī, sōka brōlim stōstāť, ka jau iz tūrná plivinejūt sorkonīs karūgs. Laisdamīs bāgť tōļōk, vysi pascāja: „Ka tagad gadāsīs m̄ysim p̄rīškā pyrmō máita, to jai nu m̄ysu rūkom vajdzās miert”. Brōli aizgōja tōli pa mežu. Piedeigi jī atroda mozu mōjeni i ģsōka tī dzeivōť. Vacōkī brōli sacája iz Benjaminu: „Tu, kai jaunōkīs brōlš, b̄ysi pi m̄ysu par saiminīku. Máš, vacōkī brōli, staigōsim pa mežu i meklāsīm sáv bareibys”. Tymā mežā jī nūdzeivōja nazcik godu. Jūs mōsa jau beja paaugusá p̄rovā augumā i beja ciži skaista. Jei Ŗaizi aizit, kur mozgoj drābis, i rádž, ka tī ģr vairōki mozi i lelōki krekleni. Atgōjusá iz mōjom, sōc vaicōť nu mōťis, kas tūs krekleņus ģr nosōjš, kurus šudiņ mozgōja.

Mótá tod sōka stōstāt: „Táv beja divpadsmīt brōļu, tik jī aizgōja iz mežu. Tāvs beja apzajiemš jūs nūsist. Ka tu b̄ytu bejusá par puiku, to jī vysi b̄ytu mōjōs. A tu beji máitiná i jī aizbāga glōbdamīs nu nōvis”. Máitiná, izklausiejusá vysu runu, sacāja iz mōti: „As išu brōļu vaicōt”. Mótá soka: „Naáj, naáj! Kur tu jūs atrassi?” Máitiná mōtis naklausāja. Jei pajámá brōļu kraklus i laidās īt. Jei gōja garu laiku pa mežu i īraudzāja mozu mōjeni, aizgōja iz tū mōjeni. Kai ŗaizá tī dzeivōja jōs brōli. Benjamins pastōstāja jai, kas jī ir i sacāja: „Ka atīš brōli, jī tevi var nūnōvāt. As tevi lobōk nūglobōšu, i kod atīš brōli, tod ai jīm parunōšu”. Benjamins paglobōja mōsu. Atgōja brōli nu meža i Benjamins vaicōja: „Kū lobōku dziediejuši?” „Nikō loba nadzierdājam”, soka vacōkī brōli. „As gon dziedieju jaunumus”, soka Benjamins. „Nu pastōsti, pastōsti”, lyudzá brōli. „Nu, vāl pyrmōk papušdīņōsim, tod pastōsteišu”. Brōli nalyka mīra, cikom sōka stōstāt. Tod Benjamins sacāja: „Ka jiuš mani klauseitu, to as jiusim pastōsteitu”. „Nu stōsti. Máš klausāsim”, soka brōli. „Kas b̄ytu, ka m̄ysu mōsa atītu?” prosa Benjamins. „Kas b̄ytu? Nu jiuš obeji ai mōsu dzeivōtu par saiminīkim mōjōs”, soka brōli. „Jei tá ir”, izasaucá Benjamins i tivleņ atvádá sovu mōsu. Jī vysi beja lūti p̄riceigi. Sādōs vysi pi golda i papušdīņōja. Brōli atstōja Benjaminu ai mōsu mōjōs par saiminīkim i poši aizgōja iz mežu bareibys vaicōtu. Vīnā vosorys dīnā mōsa, paborōjusá brōļus, izgōja ōrā, nūrōvá divpadsmīt lileju i dává kotram brōlám pa lilejai. Kai īdává pa lilejai, tymā laikā brōli palyka par krauklim, tryukōs spōrnūs i aizskrāja. Máitiná tagad staigōja pa mežu i raudōja. Ŗaizi jū īraudzāja vacs vecš i sōka jū lomōt: „Kū tu padarieji! Palaidi brōļus par krauklim, vairōk jūs nadabōsi”. „Laikam tu zini, kai varātu brōļus atgrīzēt?” vaicoj máitiná. „Atgrīzēt gon var, a tu tō naizdareisi,” soka veceitš. „Izpiļdeišu vysu”, soka máitiná: „Pastōsti viņ”. „Táv navajaga septeini godi ni smītīs, ni runōt”, soka veceits: „Tod atsagrīzš tovi brōli”. Tod máitiná izlasāja lobu kūku, ikōpá tymā i

dzeivōja. Vīnu ŗaizi cyta kienená dāls beja izbraucš pa tū mežu medeibōs. Jō suni aizskrāja pa mežu i īraudzāja kūkā maitini. Jī sōka rīṭ. Pībraucá kienená dāls i soka iz maitini: „Kōp zámī, maitiṭ, kōp! Kō tu tī siedī?” Maitiná nikō nasoka. Kienená dāls patš ikōpá kūkā, pajámá maitini, nūnásá jū zámī, īsādynōja jū sovūs rotūs i aizvādá iz mōjom. Maitiná kienená dālam lūti patyka. Jys sataisāja kōzys, sazalaulōja ai jū i dzeivōja.

Ŗaizi mōtá soka iz dālu: „Tova sīva nav patīss cylvāks. Ka jei bṭtu māma, to smītūs voi rōdeitu kū ai rūkom, a jei nikō nadora. Jū vajag nūsistṭ”. Izvādá tod maitini iz teiruma, pīsāja pi stūpa, aplyka jū ai molku i aizdadzynōja tū. Kienená dāls sādāja pi lūga i raudōja. Kod jau sōka iṭ maitinái pi drābju gunš, tod kai ŗaizá pagōja jau septeini godi jōs kluseišonai. Atskrāja divpadsmit malnu kraukļu, nūzamátá i palyka par cylvākim. Tod jī izsvaidāja molku, izjaucá guni i pajámá sovu mōsu. Kienená dāls, īraudziejš ļaudš, aizgōja iz jīm. Tod maitiná sōka runōṭ i izstōstāja kienená dālam, kō pec jei narunōja. Kienená dāls aizvādá jūs vysus iz sovu pili. Tī jī vysi dzeivoj laimeigi i nivīns naīt iz sovu tāvu.

Kačš i gailš

Vīnu ņaizi nūtyka tai. Dzeivōja kačš ai gaili. ņaizi kačš sacāja iz gaili: „Gaileiņ, tu siedi sātā i nalaid, nikō iškā, a as īšu iz mežu medeitu pālu”. „Labi”, gailš atbiļdāja, i palyka vīns patš sātā, a kačš aizgōja iz mežu. Tik kū tys nūtyka, tivleņ pi durovom pīskrāja lopsa i klīdzā: „Gaileiņ, ilaid, mani ustobā!” — „Nalaisšu”, atsacāja gailš, „maņ brōleitš pīsacāja, kab as nikō nalaistu”. Lopsa lyudzā vāļ tōļok: „laid, nu ilaid, koč dāpeiti apsiļdāt”. Gailš, nikō slykta nadūmōdams, ilaidā. Lopsa, rādzādama, ka gailš nazkū ap cepli strōdoj, vaicōja, kū jys vōrejūt. Gailš atbiļdāja: „Kū maņ brōleitš památā, tū as i vōreju”. Lopsa, saceidama, ka gryb paraudzāt voi gords vōriejums, izādā obus gailā i kačeiša pūdeņus, lyka gaili par placim i násá paceļu. Gailš klīdzā: „Kačeitš, brōleitš, lopsa mani nas. Kačš izdzierdā gailš bolsu, pīzasteidzā klōtu i atjāmā jū nu lopsys. Kod jī jau beja sātā, kačš sacāja pamōceidams iz gaili: „As tāv sacieju, kab tu nikō nalaistu ustobā, a tu ilaidi. Cytā ņaizī vairs tai nadori.” Ūtrā dīnā kačš otkon aizgōja iz mežu. Lopsa tivleitš beja klōtu i prasāja, lai ilaiž jū pazasiļdāt. Gailš atbiļdāja: „Nalaisšu vys šudiņ, kam vakar mani apmōnieji”. Lopsa veļ cīžok sōka lyugtīs i gailš dūmōja, dūmōja i ilaidā. Lopsa vaicōja, kū gailš vōrejūt i jys atsacāja: „Kū maņ brōleitš pīsacāja, tū as vōreju”. Lopsa paraudzeidama izādā obi pūdeni i sačārusā gaili násá paceļu. Gailš klīdzā: „Kačeitš, brēleitš, mani lopsa nas!” A kačš beja tōli mežā i nadzierdāja. Lopsa gaili aiznásá iz sovu olu. Tī jei gaili nūkova, applāsá spolvys i lyka pūdā vōrāt. Kod gailš vōrājās, lopsa cāpá blīnus.

Kačš, atgōjš nu meža, naatroda sova brōlā — gailā. Jys pajāmā kuleiti, vasareiti i zūbinteni i nūgōja da lopsys olai. Pīgōjš klōtu, jys sōka dzīdōt: „Grīžu, grīžu skripkā, trejs maitinis sūlā syt, pati lopsa blīnus cap, muns gaileitš pūdā vard”. Lopsai beja trejs maitys. Jei, izdzierdusā kači dzīdejūt, sytāja vacōkū maitu iznásš ubadzenām

vīnu blīnu. Maita iznásá, a kačš jū ai sovu zūbynu nūciertá, apádá blīnu i, sysdams ai vasareiti pi durovom, atkōrtōja sovu dzīsmi. Lopsa syutāja videjū maitu, i ai jū taipaž nūtyka. Kačš jū nūciertá, ilyka sovā kuleitī, apádá blīnu i vāļ dzīdōja: „Grīžu, grīžu, vīna meita sūlā syt; pati lopsa blīnus cap, muns gaileiņš pūdā vard”. Lopsa otkon jū izdzierdā i sacāja jaunōkijai maitai: „Iznáš, maitiņ, ubadzenám blīnu”. Maita iznásá, a kačš jū nūciertá i ilyka kuleitī, a patš apádá blīnu i dzīdōja: „Grīžu, grīžu skripkā, pati lopsa blīnus cap, muns gaileiņš pūdā vard”. Tagad lopsa pati iznásá ubogam blīnu. Kačš jū ari nūciertá i ilyka kulī, a patš apádá blīnu i, īgōjš lopsys olā, izvylka gaili nu pūda. Jys gaileišam īpyutá vīnā austenī, īpyutá ūtrā i gaileiņš palyka dzeivs kai agrōk. Jys sasyta spōrnus i aizdzīdōja: „Ki-ke-ri-kū-ū.” Tod jī obeji paádá blīnu i laimeigi aizgōja iz sātu, kur jī veļ dzeivoj šū boltū dīnu kūpā.

Sierpš

Sovi tōļumnīki ir bejuši i senōtnī, kas nav pazynuši modernūs dorba reikus i nav zynōjuši kai ai tīm strōdoj.

Pīmāram sierpi vāļ naseņ pazyna vysī (voi tagad vāļ pazeist — nazynu!), bet kai cytu ņaiz ai sierpi izgōja Orlovā, tō gon vāļ drūši viņ vysī nazyna.

Bejš tai.

Nazyn kur orlovīši atroduši sierpi. Īraudziejuši i sōkuši breinōtis. Sagōjš vyss cīms — vaci i jauni i sōkuši mināt, kas tys par zvieri varātu bīt? Bet ni vīns tūmār nav variejš izgudrōt, kas tys varātu bīt. Ari cīma vacōki nikur i nikō leidzeiga naasūt redziejuši.

Tai jī stōviejuši pi sierpā vasalu dīnu i gaidiejuši, kod tys sōks kustātis. A sierpš — nikō!

Tai orlovīši gaideidami i vārdamīs īraudziejuši, ka tam ir ļūti daudzi zūbu. Radzams, mīļzeigs nazviers, kas gaida, kod varēs sōkt kū apāšt.

Ka nu tei līta tai, to orlovīši nav muļki, Jīmš taidu i iznycynōš! Jaunōki, kam vairōk spāka, tver mītus i sōk sist. Bet tagad jī īrauga, ka i sierpš naguļ mīreigi. Tys sōk lakstāt. Nu īt ceinā valī.

A tá izņaizi sierpš izlāc vīnam iz kokla. Vysi pōrzabeist, kas nu bīs? Sok vaimanōt, ka nūkūšš, apāšš, lai glōb cylvāku.

Rodōs i glōbiejs. Kaidš drūsōkīs i styprōkīs nu cīma veirim pīskrīn nalaimeigijam klōt i, sagivš sierpi aiz spola, raun nu vysa spāka nūst.

I nu nūteik kas nagaideits. Sierpš tai īzakūž nalaimeigijam koklā, ka atraun vysu golvu nūst. Brīsmēigs nazviers!

Tagad orlovīši tū beistās sist. Bet atsarībš jam vajdzātu. Tod cīma gudrōkī nūlem sierpi nūsleicynōt azarā.

Vīnā golā viervāi pīsīn lelu akmini, a ūtrā sierpi. Lai taidš nazviers padzeivoj azara dybynā! Otkon drūsōkī veiri stōjās pi

dorba. Prōteigi īceļ laivā i brauc iz azara vydu. Tod laiž akmini iudinī, lai īraun i sierpi.

A sierpš palīk vāļ nagantōks: aizgiun ar zūbim laivai aiz molys i apgōž laivu ar vysim orlovīšim.

Tai pec nūstōsta, sierpš iznycynōjš šū cīmu.

M. B.

Tautys pōsoka

Aiz trejdeveinim mežim, aiz trejdeveinom jjurom, tōlejā zāmeitī, bogotā vaļstenī, dzeivōja kienensš, kuram beja trejs ļūti skaistys máitys. Kaidu ņaizi pi kienená ībraucá skaisti gārbs kungs, kas lyudzá kieneni, atdūť jam vacōkū máitu. Kienensš, pamateigi apskatiejš kungu, ar vyslelōkū prīcu atdává jam sovu máitu. Bet breinums — kai vad, tai nikaidys zinis par jū. Īt gadenš pec gadená, a viestsš vys nav i nav.

Pec vairōkim godim atbrauc taidš pať precinīks i ūtrijai — videjai máitai. Tū kai vad — leidz kai iudinī. Atīt laiks i jaunōkijai. Kienensš i šū atdūd taidam pať bogotam kungam. Bet kai vad, tai otkon kai gunī. Tak gadenš pec gadená, a ni nu vīnys máitys nikaidys zinis. Vacīs kienensš ļūti nūskumst par sovu máitu liktini, sludynoť iz vysom molom, a zinis vys nav i nav.

Kaidu ņaizi pi kienená atīt vīns cylvāks, kas pastōsta, ka jys zynūt trejs brōļus-styprinīkus, kuri vysaidā zinī atraššūt kienená máitys. Kienensš syuta sovu sulaini pi styprinīkim i lik jīm īzarasť pi sevš. Sulainš nūgōjš, naatrūn styprinīku mōjōs. Ustobā sād, váceitá, kurā īzstōsta, ka styprinīki asūt kulā i kuļūt. Sulainš Īt iz kulu i tī, atradš styprinīkus kuļūt, padevš jīm dīvpaleigu, pīsoka, lai jī tivleņ ejmūt iz kieneni. Styprinīkim šaida kienená pavielá ļūti napatyka, i vacōkīs kai mátá sulainám ar spryguli, tai slápnums viņ paškeida.

Kienensš gaida, pagaida, i nasagaidiejš sulainá atejmom, syuta ūtru sulaini, pīsaceidams šam tū pašu, kū pyrmijam.

Sulainš nūgōjš atrūn styprinīkus kuļūt i ar dusmi pīsoka vysdreīžōk Īt iz kieneni. Videjīs styprinīks aizadusmōjš, trauc tam ar spryguli i sadzan tū zámī. Kienensš gaida, gaida atejmom, i nasagaidiejš syuta trešu sulaini i lik lyugť styprinīkus ar laipnim vōrdim.

Trešis sulainš nūit i, atradš styprinīkus kuļūt, lyudz ar laipnim vōrdim, lai jī ejmūt iz kieneni. Kienēš, ģraudziejš jūs, ļūti nūzaprīcoj i, vyslobōk jūs izgastiejš, lyudz lai jī atrūnūt jam maitys. Styprinīki apzajem tū izdarāt, bet pīsoka salasāt vysys vaļstš zyrgus. Kod vysy zyrgi beja salaseiti, styprinīki izgōja izlasāt sāv jōjamūs. Divi vacōki izlasāja, a trešis — jaunōkis nikai navarāja: kai lik rūku iz mugorys, tai zyrgs i pi zāmis. Vysu dīnu atstaigōja, a taida zyrga, kas spātu izturāt jō rūku, gon naatroda. Jau tymsam tymstūt, jys pīgōja pi poša nabrangō. Kad šam izlyka rūku, zyrgs aizsprauslōja i trejskōrt nūzazvidzā. Styprinīks šū klepereiti pajāmā sāv.

Nūbejuši pi kienenā trejs dīnys, styprinīki laidās celā. Jōja, jōja vīnu godu; jōja, jōja ūtru godu i tik trešam beidzūtis pījōja pi plotys upis. Par upi tylts i ūtrijā upis krostā stōv augsta, breiniškeigi skaista pilš. Styprinīki pījōja pi tylta i verās, kab tāv koč vīna slidā, koč vīns piedēš.

Styprinīki sajamā dūšu, drūsīm sūlim laidās tyltam pōri. Pōrjōjuši tyltu, ģjōja breiniškeigā pilī, kur pi skaista golda sādāja vacōkō kienenā maita. Tei ģraudziejusā, ļūti izatraucā i teicā: „Kai jiuš tā tykot? Steidzītās dreizōk prūjom, jo desmit stuņdōs vokorā atskriš valns ar sešom golvom i aprejš jiusus i mani!” A styprinīki teicā: „Nazabeist!.. Atsaturāsim!”

Atgōja vokors. Vacōkis brōļš aizgōja pi tylta sorgōtu, kod valns skriš pōri tam. Nūgōjš podleida zam tylta i stypri aizmyga. Jaunōkis brōļš beja lelā namirā, jys juta, ka vacōkis aizmidzš. Jys dreizi aizskrāja iz tyltu, idyurā ar nāzi guļūšam brōlām kōjī i atskrāja atpakaļ. Vacōkis brōļš, izamūdš, satyna kōji ar lupotu i mīreigi gaidāja valna. Par nalelu strāči jys izdzierdā brīsmēigu trūksni — zāmā viņ reibāja zam brīsmēigā valna kōjom. Par mozu strāčeiti valns jau beja pi tylta. „Tfu! Kur tā krysteita cylvāka smoka! — Tā tak

nivīns cylvāks navar tikṭ. Laikam, trejs brōli-styprinīki bȳṣ ſur atjōjuſi. Paḡ, as jīm gon dūſu!”

Styprinīks, izdzierdṣ valnu runojom, izleida nu zam tylta i teicá: „As asu paṭṣ vacōkīs nu tīm trejim. Soki, voi atdūsi maṅ kienená meitu?” — „Tfu,” aizablōvá valns „īsim kautūs!”

Īsōcá kautīs. Valns brīsmēigi turājās, a styprinīks sabárza druponōs i saplāstō valna gobolus izsvaidāja kur-kurū.

Par strāčeiti atbraucá pa upi valnāns, salasāja vysus lelō valna kaulus, salyka laivā i nūbraucá. Styprinīks smīdamīs gōja iz pili; pajámá kienená máitu, traucá ar kulāku par pilṣ sīnom, i tei palyka par vystys ūlu. Īlicṣ kabatā, laidās maklātu ūtrōs — videjōs.

Jōja, jōja vīnu godu; jōja, jōja ūtru godu i pījōja pi lelys upis, aiz kurōs rádžājās ļūti skaista pilṣ — vāļ greznōka kai pyrmō. Pōrjōjuſi tyltu, ijōja pilī. Verās, aiz lela golda sād, videjō kienená máita. Īraudziejusá styprinīkus, jei sōka klīgṭ: «Kas tá jiusus atnásá? Biedzit dreizōk prūjom — cytaidi vīnpadsmīt stuṇdōs vokorā atskriṣ valns ar deveinom golvom i aprejṣ vysus.» — Styprinīki teicá: «Nikō, mās pōrspāsim!”

Tagad beja kōrta iṭ tylta sorgōtu videjam brōlám. Videjīs nūgōja i mīreigi aizmyga. Jaunōkīs otkon beja namīreigs, ka laikam videjīs nagulātu, i tō pec gōja iz tyltu. Atradṣ brōli guļom, idyurá jam ar nāzi kōji i nūbāga. Brōlṣ izamūda, apsāja kōji i mīreigi gaidāja valna atnōkšonys. Umai jys izdzierdā brīsmēigu trūksni, i tymā paṭṣ strāčī valns kai zibinṣ jau beja iz tylta. „Tfu!” Kur tá kristeiga cylvāka smoka? Kas jū tá varāja atnāṣṭ. Ir tik trejs brōli pasaulī, kas dreikṣṭ pret mani rūku cālṭ.” Styprinīks, izleidṣ nu tylta apakṣys, teicá: „As asu videjīs, voi atdūsi maṅ lobprōt kienená máitu, voi īsim kautūs?” Valns blōvá: „Kausimās!” Styprinīks otkon izvarāja valnu, nūciertá jam vysys deveinys golvys i pašu sakopōja gobolym. Par ſaļteni atbraucá valnāns, salasāja vysys golvys i cytus mīsys gobolus, salyka laivā i dreizi nūbāga prūjom.

Styprinīks nūgōja iz pili, pajāmá kienená máitu, traucá ar kuláku par sínu, pilš palyka par vystys ūlu, kurū īlicš kabatā dávās maklātu trešōs kienená máitys. I otkon jōja ilgu laiku, koleidz pījōja pi trešōs valna pilš. Īgōjuši pilī, atroda trešū kienená máitu aiz golda, kurō klīdzá: „Biedzit dreizōk, jo divpadsmit stuņdōs naktš atskriš valns ar divpadsmit golvom i vysus aprejš!” Styprinīki atbiļdāja: „Nikas, atsaturāsīm!”

Niu beja jōit pošam jaunōkijam tylta sorgōtu. Jys pajāmá iudiná glōzi, izlyka iz golda i sacāja sovim brōlim: „Ka maņ bīs slykti, to šymā glōzī nu grīstim īpilās ašná pileitá, — tod steidzitās maņ paleigā!”

Nūgōjš pi tylta atsasāda i vysu laiku vaktāja. Divpadsmit stuņdōs sāka reibāt vysa zámá i šalkt vysi meži. Kai zibinš atskrāja valns i nūstōja iz tylta. „Tfu! Kur tá krysteita cylvāka smoka?” Styprinīks izleida nu tylta zamaškys i teicá: „Voi atdūsi kienená máitu, voi kausimās?” — „Kausimās!” aizbļōvā valns tik baileigā bolsā, ka vysa apkōrtná nūdrebāja.

Sāka kautis. Kōvās, kōvās... obeji saleida zámī leidz kryutim. Tod styprinīks teicá: „Vysi zámis kieneni i kungi karoj, bet ari atsapyuš, — vajag i mýsim atsapyust”. Valns tam pīkryta. Styprinīks nūjāmá sovu capuri i svīdā iz jumta, kur beja jō brōli. Capurá izlauzā jumtu, a brōli gulāja kai nūmyruši i nikō nadzierdāja, lai gon ašná pītácāja pylna glōzá. Tod nūova zōboku, svīdā iz pilš. Zōboks īlauzā grīstus i ar lelu trūksni kryta iz golda, a brōli nadzierdāja. Tod nūova ūtrū zōboku i svīdā iz zyrgu stallá. Zyrgi sazatryuka, izlauzā durovys i aizskriejuši sameidāja valnu smolkom druponom. Mozīs valnāns otkon atbraucá i ryupeigi salasāja vysys druponys i nūvádá. Styprinīks aizgōja iz pili, pajāmá kienená máitu i laidās braukt iz kienená pili.

Celā jājūt, jaunokis stypriniks īgōdōja, ka jys valna pili aizmiersš cymdus. Cikom stypriniks jōja pec cymdim, valns, pajiemš pādejus, pōrzavārsá par jaunokū styprinīku i skrāja pakal kienená maitom. Dadziņš tōs, jys kūpā nūbraucá iz kieneni.

Ar styprinīku, kas nūjōja pec cymdim, nūtyka kas sovaids: tik kū jys īgōja valna pili, sāka apkōrť jam augť myurs, kurs izauga tik augsts, ka stypriniks navarāja tikť ōrā. Kur bejš-nabejš atskrāja krauklis i atsasiedš iz myura sacāja styprinīkam, lai tys ejmūt kaidā pogrobā, kur guļūt patš vacōkīs valns. Tī atrasšūt vairōkus īmovus; lai pajemūt tūs, kuri bỹšūt ar zeimi, i lai najemūt tūs, kurus dūšūt patš valns. Kod īmovus pajimšūt, tod lai stypri aizsvilpūt i zyrgs tū šalťi bỹšūt klōtu. Tod lai sástūt zyrgam mugorā i bỹšūt iznasts ōrā, tik lai naaizmierstūt pajimť šū pozusī.

Kod stypriniks īgōja pi vacō valna i gribāja pajimť zeimainūs īmovus, valns tam stypri pretojās. Tod stypriniks nūsyta valnu, pajámá īmovus i aizsvilpá. Tū šalťi zyrgs beja klōtu. Stypriniks sādās zyrgam mugorā, pastipá povodys i rōvīni pazacālá gaisā pōri pilš sīnom. Skridams garum krauklám, tū pajámá sáv pozusī i laidās iz kienená pili. Nūjōjš iz kieneni, jys palyka pi kaida kalieja par paleigu. Krauklis, skridams prūjom, památá styprinīkam trejs spolvys i teicá: „Ka bỹš kaidi gryutumī, īmát vīnu spolvu gunī i as bỹšu klōtu.”

Nu šō laika stypriniks strōdōja pi kalieja. Atgōja laiks, kod vacōkijai kienená maitai otkon beja kōzys. Kienens aizsacāja kaļvam izkalť sovai maitai vaiņuku nu vara i apsūlāja par dorbu pyuru zalta. Stypriniks īmátá vīnu spolvu gunī i krauklis tivleņ beja klōtu ar taidu vara vaiņuku, ka smādá viņ laistājās.

Kod atgōja videjai kienená maitai kōzys, otkon kienens aizsacāja kaļvam kalť vaiņuku. Stypriniks īmátá ūtrū spolvu guni i otkon krauklis beja klōtu ar skaistu vara vaiņuku.

Dreiži viņ atgōja kōzu laiks pošai jaunōkijai. Šai maitai kienēš aizsacāja izkalṭ vaiņuku nu teira zalta. Stypriniks imátá trešū spolvu gunī, i tū šaṭti krauklis beja klōtu ar taidu zalta vaiņuku, ka vysa vaṣtš nu tō laistājās.

Ūtrā reitā kienená maitai beja jōbrauc laulōtūs. Stypriniks pakratāja imavteņus, aizsviḷpá, i tivleņ zyrgs beja klōtu. Stypriniks sādās zyrgam mugorā i par mozu strāčēiti jau beja iz celá, pa kurū beja jōbrauc valnānam ar kienená maitu laulōtūs. Stypriniks gula valnānam mugorā, salauzāja tū gobolym i patš apzaprecāja ar kienená maitu. Trejs dīnys, trejs naktš vysa vaṣtš dzārā kōzys. Patš tī beju, olu dzieru, madu iežu, par lyupom tácāja, svōrkūs saleja, a mutī natyka.

*Atstōstāja V. Krakop,
Riezeknis Latvišu Vydusškolyš 1.k. audziekná*

Gudris kolps

(Pōsoka)

Vīnā lelā muižā dzeivōja kolps, vōrdā Jākubs. Jō saimá beja gluži moza: jys patš i jō sīva Madalá. Obeji laulōtī draugi dzeivōja mīreigi i sadereigi; vīna tik beja nalaimá, ka Jākuba poša beja ļūti ziņkōreiga i lela mālneica. Nu jōs nikō naspāja paslāpť, kū tik jei izzynōja, tivleņ vysi muižys ļaudš par tū runōja. Na ŗaizi Jākubs sabōrā sovu sīvu par pļōpōšonu, a nikas nikō naleidzāja.

Lai gon Madalá zvierājas, ka pādejū ŗaizi tai dorūtá — ūtrā dinā otkon darāja tūpať.

Kaidu ŗaizi Jākubs vādá cepļu myureišonai smiļkťs. Rokdams smiļkťs, jys atrūn lelu zalta pūdu, apmāram garči divi lelumā. Nu lelys pŕicys Jākubs nikō nadūmōdams lyka dreižōk pūdu vazumā i braucá iz sātu, dūmōdams, kai bŷš paslāpť naudu nu sīvys. Jākubs zyna, ka Madalá nikai napacīšš nastōstiejusá cytim muižys ļaudim. Kab vāļ niu zynōtu tik ļaudš, tys nabŷtu nikas nūbaidūšš, a runys var nūiť leidz muižys kungam, i tys pīsacās naudu atdūť jam. Šōs pādejōs dūmys nimos nalyka mīra Jākubam. Golā Jākubs nūspridá navasť naudys iz sātu, a apkasť ceļmola smiļkťis leidz izdeveigai strāčai. Dūmōts — darīts.

Apkasť naudu smiļkťis, Jākubs namīreigs brauc iz sātu. Celā braukdams sadūmoj, kai bŷtu lobōk pīmōnāť sīvu, ka tei nimos nanūgistu veira atradiná. Dūmōja, dūmōja i beigōs sadūmōja. Ībraucš sātā, iztrauktā bolsā soka Madalái: „Voi zyni, sīveņ, kaida bāda? Nōk lely kari, jōzaglōb kotram, kur varams. Tu, kai vōjōka, naspiesi nikur tōli bāgť, i tō pec dreižōk leiņ rōciņu dūbī, a as skrišu iz mežu”.

Saceits — dareits. Madalá dreiži aiz ustobys i kloudz viņ rōciņu dūbī. Jākubs pīit pi dūbis i soka: „Kab tevš, sīveņ, tá naatrostu, as dūbi pasliepšu, aplykdams ar zorim” — „Paļdis, Jākubeņ, steidzīs

ōtri apklōt i patš bāgt iz mežu”. Jākubs aplyka dūbi ar zorim, izstipá viersum lelu, izkaļteitu vierša ōdu, pībārā viersum zierņu, kanēpu i mīžu, pasaucá vystys, zūsš i kurkys. Tagad sōcās lel̄yš kara trūksnis: stypri kurkina i gailá kņōbīni Madalái rōdājās par bumbu pleišsonu, vystu takaleišona — par lūžmetieja tārķšonu, spōrnu sisšona — par aeroplana skrīšonu, kurku i vystu čierķšona — par īvainōtūs vaimanōšonu, — vōrdu sokūt, Madalái dziedājās taida brīsmēiga kauja, ka jei pavysam zaudāja samani, beidamōs, ka lelgobola lōdīnš nakrystu jōs nūmetnī.

Koleidz vystys, zūsš i kurkys ādā i kovās viers dūbis, Jākubs steidzeigi nūbraucá iz smīlķšu dūbi, pajámá naudys pūdu i atvedš paslāpá maizis capamijā ceplī, kurū tik tod kuryņōja, kod beja jōcap maizi. Ībōzš pūdu ceplī, īt Jākubs pi dūbis, nūjem vierša ōdu, atceļ zorus i runoj sīvai: „Sīveņ, kai stypra, vasala? Kōp jau ōrā, kari pōrgōja”. Madalá izkōpá nu dūbis, pateicá veiram par ryupeigu jōs pasliepšonu i ilgi stōstāja par vysu, kū dziediejusá dūbī asom. Jākubs ari pīstōstāja sīvai, ka jys cītš na mozōk baiļu. Tagad obeji draugi beja prīceigi, ka palykuši dzeivi.

Vyss b̄ytu labi, bet dreiži jōcap maizá. Jākubs otkon dūmoj, kai b̄ytu pišmauk̄t sīvu. Kod nōk maizis cepšonys laiks, Jākubs nūit iz būdi, nūpīerk kļiņgeru i vāsš sīvu cīmā. Sajiudz zyrgu, pasādynoju Madali rotu prīškā, patš sāstās pakalī i brauc. Kunga pilái garum braucūt, Madalá dzierš ezelá bļaušonu i vaicoj Jākuba: „Kas tī klīdz?” Jākubs sastōsta sīvai, ka muižys kungs nažieleigi sytūt sovu sulaini par zeimūga apiesšonu. Jākubs īraun zyrgam i dreiži viņ pabrauc garum pilái. Izbraucš iz teiruma, namonami sōk īsvīšt Madalái kliepī pa kļiņgeram. Madalá, sačārusá kļiņgeri, nūzaprīcoj i vaicoj Jākuba: „Veireņ, kas tá par breinumu?!” Jākubs mīreigi atbiļd, ka itys asūt kļiņgeru leits, i otkon namonami īsvīž sīvai pa kļiņgeram kliepī. Tai jī brauc vys tōļōk i tōļōk, koleidz Jākubs beidz

sovu kļiņgeru vārtini. Kod vysī kļiņgeri jau beja apāsti, Madalá teicá Jākubam: „Zyni kū, veceiņ, nabrauksim címā, a brauksim lobōk atpakaļ i pa ceļu salasāsīm vysus kļiņgerus”. Jākubs pīkryta sīvai i pagrīzá zyrgu iz sātu. Madalá vīnmār piļneigi vārās iz celá, lai īraudzāt koč vīnu kļiņgeri, i, par nūžālōjumu, nivīna naatroda. Pōrbraucūt sātā, Madalá ījaucá maizi. Nōkušā dīnā jōkur cepli, a Jākuba atradīņš vāļ īkšā. Jākubam vairōk nikas naatlyka, kai pīzazeiņ sīvai, kū jys ir atradš.

Jākubs valk pūdu nu ceplá, Madalá sōk jū pratynōt. Jākubs izstōsta sīvai par sovu laimi i pīsoka, kab jei nikam nastōsteitu, partū ka šīm varūt izīt plōni. A kas tū devš! Madalá kū viņ sateik, kotram līlejās ar atradīni. Dreīži viņ šei ziná izaplatāja pa vysu muižu i tyka poša kunga ausīs. Kungs, izzynōjš par sova kolpa atradīni, tivleņ lyka atsaukt kolpu pi sevš i sāka pratynōt: „Nu, Jākub, kas ta bīš ar tū zalta pūdu? Stōsta, ka tu atradš tū smīlktš vasdams.” — „Ar kaidu pūdu? Nikaida pūda i zalta as nazynu; nikō naasu atradš.” — „Kai nazyni! Vāļ tu maņ tá līgsīs! Soki dreīžōk, kur tū lyki?” — „Avui, lelskungs, nudi nikaida pūda nazynu! Kas tāv, lelskungs, teicá, ka as atradš kaidu tī pūdu? Jau vairōk godu, kai zalta pavysam naasu maniejš”.

— „Tova poša sīva vysim runoj, ka tu atradš lelu zalta pūdu. Nagribi pīzazeiņ, tod sīva vysu izstōstās!”

Lelskungs lyka atsaukt sīvu. Dreīži viņ atīt Madalá. „Nu, stōsti, Madal, kod tovs veirs atroda zalta pūdu!” — „A tod, lelskungs, soka Madalá, kod nu dabasim leja kļiņgeru leits” — „Kū tu plōpoj, bōba! Kod ta nu dabasim leja kļiņgeru leits?” — „A tod, lelskungs, kod tá beja lely kari, kod as vasalu dīnu rōciņu dūbī sliepūs.” — „Kū tu plōpoj! Kaidi tāv kari? Kas tu sapynā redzieji karus?” — „Nā, cīnejamī lelkungi, nabeja vys sapynā. Labi pīminu, kai mās ar veiri braucám garum tovai pilái i tevi pārā par zeimūga apiesšonu.

Táv, laikam, brīsmēigi sōpāja, ka tu tik cīži tūlaik klidzi” — „Ōrā nu munys ustobys, trokō bōba!” Kungs īkryta lelā kaunā i nu Jākuba vairōk navaicōja ni vōrda. Tai Jākubs izglobōja sovu bogotū atradīni.

Atstōstāja Pīters Meikulāns

Lōčš, vylks i lopsa

Tai beja cytu ņaizi. Dzeivōja lōčš, vylks i lopsa. ņaizi lōčš, pa mežu staigōdams, beja atradš kūkā bitš. Jys izjāmá madu, pīlāja trejs mada pūdus i nūglobōja mežā, kab nikas naatrustu. Lopsa, staigōdama pa mežu, atroda lōča madu. ņaizi reitā, lopsa agri cālusās izskrīn aiz lūga i soka: „Lyudzu, lyudzu lopsu kūmūs.” Tod ōtri īskrīn poša ustobā i atsoka: „Navā valis, naišu vys.” Lōčš izdzierdš, iz ceplá gulādams, vaicoj: „Kū tu tī runoj, lapsen?” Lopsa atsoka: „Vot mani lyudz kūmus.” Lōčš soka: „Kai ta nu krysta var līgtis. Áj, mōseņ, kūmūs!” Lopsa cap plōciņus. Izcapusá aizīt iz mežu i izād mada pūdu. Zam vokora atīt iz sātu. Lōčš vaicoj: „Kai sauc krysdālu?” — „Īsōcineitš!” atteicá lopsa. Ūtrā reitā otkon lopsa aizskrāja aiz lūga i soka: „Lyudzu, lyudzu, lapsen, kūmūs, — i ōtri īskrīn otkon ustobā i soka: „Naturu laika, jōvōrej brūkastš.” Lōčš soka: „Kas tī taidis ar tevīm runōja?” Lopsa atbīldāja: „Otkon lyudz kūmūs.” — „Kai ta naiši! Jōit, kod jau lyudz.” — I lopsa aizīt otkon iz mežu. Izādusá lōča ūtrū pūdu mada, otkon atsagrīž iz sātu. Lōčš vaicoj: „Kai sauc ūtrū krysdālu?” — „Vyduceitš!” lopsa atbīldāja. Trešā dīnā ari lopsai gribājās mads. I jei izskrāja aiz durovom, pakloudzynōja i teicá: „Lyudzu, lyudzu, lapsen, kūmūs.” Lōčš tū dzierdādams, vaicoj: „Kas tī kloudzynojās?” — „Vāļ mani lyudz kūmūs”. I izvōriejusá brūkastš, otkon aizīt iz mežu. Vylks soka lōčam: „Breinums! Kotru dīnu kūmūs.” — Lopsa atīt, pīādusá mada, rasna kai buča. „Nu, kai sauc trešū krysdālu?” — lōčš vaicōja. „Pabeidzīnītš” — lopsa atbīldāja. Kaidu dīnu lōčš sadūmōja aizīt iz mežu mada apzavārtu. Nūgōjš pi mada pūdīm īrauga, ka vysī trejs pūdi izāsti i sadauzeiti. Atīt iz sātu i soka iz lopsu: „Voi naasi apādusá munu mads pūdu?” — „Nā vys, lōceitš, nā! As nazynōju, kur tys tāv beja nūlykts, varbūt vylks apādá tovu madu.” Vylks atbīld: „Nā, as

naiežu!” Lopsa-gudrineica sadūmōja, kai bēs runōt, — „Vot vysi atsagulsim sauleitī, i kurs bēs madu iedš, tam ástá palikš ar madu.”

Atsagula vysi trejs pret sauli. Lōčš ar vylku dreži aizmyga, a lopsa mudri, mudri aizskrīn iz mežu. Jei salosa sadauzeitōs lauskys, kurejōs vāļ beja pa druskai mads, aprīp vylkam ásti i ōtri atsagulst. Lōčš pazamūdš soka: „Tagad vārsimās, kuram pi ástis mads.” — „Táv pyrmijam paraudzāsim, voi patš naasi iedš!” Vylks ar lopsu paraudzāja lōčam ap ásti. „Nav soldons.” Tod lōčš paraudzāja vylkam. — Vylkam soldons — teicá lōčš. „Esi iziedš munu madu!” I lōčš ar lopsu nūsprīdá vylku apāst, kū ari izdarāja.

Nu sk-tōja J. Rudoviča krōjuma

Par borgū tāvu i jō izdzeitim bārnim: puiku i maitini

Vīnam tāvam beja divi bāрни: vīns puika, ūtrs — maitinā. Sīva jam beja nūmyrusā. Lai nūprecāt jaunu sīvu, jys sadūmōja bārnus izdzeit nu sātys: tūlaik jys varātu pazalikt par jaunu puisi. Raizi jys syuta bārnus ūgōs ar tū nūdūmu, lai jī azamaļdeitu, izgaistu i vairs sātys naatrostu. Bārnim, grybūt-nagrybūt, vajdzāja klausāt tāva. Bet tūmār bāрни nūprota, ar kaidu nūdūmu jūs tāvs syuta ūgōs. Jī aizlaiks pībārā kuleitōs mīžu, lai varātu idami iz mežu svīst zāmī pa vīnam mīžam i tai atrast atpakaļ ceļu. Tai jī svīdā pa mīzeišam īpakaļ vysu ceļu, cikom pīlasāja ūgu. Tá niu jōit jau iz sātu. Gabaleni paīt — nav vairs ni vīna mīža. Tovu nalaimi! Putyni beja salasiejuši. Niu bāрни mežā aizamaļdāja. Gōja, gōja pa mežu leidz paļ vokoram i pīgōja vīnai ustabenāi. Verās, ustabenī dag gunš. Jī iit īškā praseitu naktsmōju, lai pōrguliejuši reitā varātu otkon meklāt tāva sātu. Jūs lobprōt pījāmā, paborōja ar vakariņom īrōdāja vītu: zāmī iz greidys ar sovīm divīm bārnim (ari puiku i maitini). Bet puika ar maitini nazynōja, ka šōs sātys saiminīks ir lels laupeitōjs i slapkova. Sovus divus bārnus atguldāja gar ceplā pusi. Puika ar maitini beja ļūti gudri i maneigi, jī vysu labi apzavārā i apsprīdā. Vokorā jī rādzāja, ka saiminīks tacynoj lelu nāzi i runojās ar sīvu: „Nu, reit bēs lobs cepetš” — Puika nūprota, ka niu jys dūmoj jūs apkauļ, bet tikai vairs navarāja izbāgt. Naktī, kod aizmyga vysa saimā, maitinā ar puiku pīzacālā i atsagula pi ceplā tymā pusī, kur vokorā saiminīks atguldāja sovus bārnus. Tūs jī pagryudā vīgli, vīgli sovā vītā. Jīm ari gribājās gulāt tyvōk ceplām, kur beja syltōks, jo par dīnu staigojūt pa mežu beja izavāsynojuši. Naktī saiminīks-slapkova, dagōjš pi tōs vītys, kur atguldāja svešus bārnus, aptaukstāja i, napazīnš ka sovi, nūgrīzā ar lelū dunci. „Nu, niu vyss ir labi” — teicš, slapkova otkon aizgōja gulātu. Reitā pazaciels rādz, ka nūkōvš patš sovus bārnus voi gotovs beja palikt troks. Sīva soka: „Jūs tivleņ vajag nūnōvāt” —

„Nā”, atteicá veirs, „Tys ir par moz — jūs vajag niu drusku pamūcāt par strōpi.” Puisānu ar maitini aizvadá iz škiuni i apgōzá zam lela kubula; viersā izlyka lelu gryutu akmini, lai naapgōztu i naizleistu. Sīvai pa tam laikam pavielāja pīkarsāt vōrūša iudiná, kimā jūs nūšmucynōt, dzeivus, ņaizī ar sovīm bārnīm. Puika ar maitini saprota, ka niu jīm bēs kopi. Sōka ji gudrōt, kai bētu tikť ōrā nu zam kubula. Puikai tivleņ iskrāja prōtā: „Mōseņ, raksim ar pierstim zámī, izraksim olu zam kubula molys i izleissim”. Beja tik padūms. Obi čārās pi dorba. Par puštuņdis ola beja tik lela, ka varāja jau šai tai izaspraust. Laika kavāt nabeja kod. Izleiduši obi dāvās pa škiuná sīnom drevāt viersā, jo pa durovom navarāja: beja aizslāgtys. Izkōpuši viersā iz škiuná grīstim, jī izplāsá jumtam cysys i izleida ōrā. Nu jumta nūkryta ar krisšonu i dāvās iz mežu, iz tūpať, nu kurō atgōja — cik kōjīs nas. Tá ustobā slapkova izdzierdá reibīni, kod jī kryta nu jumta. „Kas tī, jys aizaklīdzá — Ā, gryb tikť nu kubula ōrā. Natikť!” Īgōjš škiunī, pazavārā — „Kubuls stōv. Labi, dzeivi vāļ!” prīceigi runōja. Atgōjš pilāja ūtrā kubulā vōrūša iudiná i gōja pakaļ pec puisāna i maitinis. A tovu breinumu! Cik beja pōrsteigts, kod, atgōzš kubulu, naatroda — ģraudzāja, ka izrokta zámá i izleiduši, aizbāguši. Jys dūmōja, ka iz škiuná. Skrāja viersā. Redz, ka navā. Dāvās dzeitīs pakaļ. I kai lācá nu jumta — gotovs iz vītys. A puisāns ar maitini ģdami mežā atroda zōboku pylnu zalta i ar tū zaltu aizgōja iz tāva sātu. Niu tāvs nadzyna, bet piĵāmá kai bogotūs vīsus i dzeivōja ar jīm sadareigi i nadūmōja precātīs. Laikam veļ šudiņ dzeivoj jī vysi, ka vakar nanūmyra.

Sk. J.Cakuls, sarakstiejs Borkovys Apšīnikūs

Par precinīku, rogonu i jōs maitom

Ņaizi vīns jauneklīs īzalaidā preceibōs — meklāt sāv pa prōtam leigaveni. Beja jōit cauri lelam mežam. Ejmūt cauri šam mežam, jauneklīs aizamaļdāja. Īt, Īt vasalu dīnu, navar atrast molys. Jau stypri īzagryb āšt. Mežā atrūn bitš i gryb izjimt madu i apāšt, a bitš sōk stypri lyugtīs: „Naād, cylvāks, mās tāv paleidzāsim gryuteibys laikā.” Jauneklīs paklausāja jūs lyugšonys i naaizčierš gōja tōļōk. Īdams atrūn calmā putyna perekli ar mozim biernenim. Tai kai jam stypri gribīs āšt, jys gryb āšt šūs mozūs putineņus. Atskrīn mōteitā i mīly lyudzās lai naād, saceidama: „Naād, cylvāks, mās tāv gryutā dzeivis breidī bēsīm pakalpeigi.” Jauneklīs paklausa i aizīt tōļōk pa mežu, vaicōdams sāv āšt. Nu lelys āstgribys jū apjem slōpums. Dreizi jys pīt pi moza upeleiša i pīzalīcš sōc dzart iudini. Upī īrauga viezi, sagiun tū i gryb āšt. Viezš sōk ļūti mīly lyugtīs, lai palaiž valī. „As bēsū tāv gryutā dzeivis ņaizi ļūti pakalpeigs.” Jauneklīs palaidā viezi atpakaļ upī i gōja tōļōk, vaicōdams molys. Īt, Īt i pīt pi vīnys ustabenis. Īgōjš īškā, rādž vacu vāceiti i pīcys skaistys maitys. Vyspyrms, jys prasāja paāšt; jam īdāvā skōbus kōpustus ar kaļteitim viežim. Lai gon jys taida iedīnā nikod nabeja iedš, tūmār āšt gribājās tik stypri, ka apādā ar soldonu muti.

Āsdams sōka stōstāt, ka aizamaļdiejš; gōjš sīvys maklātu. „Ak, kur lobs dielensš”, sacāja rogonā — as dūšu tāv, kurū grybi munu maitu, tik izlosi, a tōs vīnys, skaistōkōs tu vīgli napajimsi. Tāv vajdzās izdarāt dažus dorbus, ka gribeisi jimt tū pošu jaunōkū — skaistōkū. I ka nazaveikš, tāv bēs jōmierst.” — Labi — atsacāja jauneklīs. „Parōd tivleņ vyss bēs padareits.”

Āj tī iz upis molu, tī gonōs pīcys kāvis. Tāv tōs 3 naktš vajdzās nūganāt, nikur napalaist, ka palaissi — kopi; nūgoni, tod atdūšu vīnu maitu, kurū tu gribeisi — „Labi” — dūmōja jauneklīs, „kas tī kū nanūganāt; dūdit koč desmit, vīna olga!”

Ganāja leidz pošom pušnaktim; kāvis ādā ļūti labi. „Paga, pīsnausšu, maņ stypri it mīgs, nu tōs lelōs nūzastaigōšonys”. Kai pīgula, tai aizmyga.

Zam saulis liekšonu atsamūdīs, rādž, ka nav nivīnys kāvis; raud.

Atskrāja lels bišu pyulīnš i vaicoj: „Kō tu, lobīs cylvāks, raud? — „Maņ vajdzāja nūganāt pīcys kāvis, a as nanūganieju; tōs izgaisa. Niu maņ bīš nōvš.” „Nabādoj, lobīs cylvāks, mās atdzeisim. Sied tik tāpať.” Dreīži vysys pīcys kāvis beja klōtu. Paganiejš leidz brūkošku laikam, jauneklis aizdzyna iz vāceitis sātu. Vāceitá sōka līlāť: „Ot lobs dielenš, lobs znūtenš, ka labi nūganieji.” Īdává āšť, i kod paādá, aizsyutāja gulātu.

Tam laikam, kod jauneklis gulāja, rogonā sasaucá maitys i sōka rōť, kam naizbāgušys. Maitys atbīldāja, ka navariejš nūbāgť, jo ādušys bitš. — Tū nūzaklausāja jauneklis, kurs vāļ nabeja paspiejš aizmigť. Rogonā styngri pīscāja maitom, kab ūtrā naktī lyukōtu izbāgť vysaidā zinī.

Jauneklis niu labi saprota, kas tōs par maitom i kas par vāceiti.

Ūtrā naktī jauneklis nūganiejš leidz pušnaktim otkon aizmyga. Pazamūdīs, verās: kāvis nivīnys i sōc raudōť. Atskrīn mozs putinenš i vaicoj: „Kō tu raudi, lobīs cylvāks?” — Jauneklis atbīldāja. „Maņ vajdzāja nūganāt pīcys kāvis, kab naizgaistu, ka izgaisš, tod muna nōvš. As aizmygu i pazamūdš vairs naatrodu nivīnys, vysys ir nazkur palykušys, izgaisušys.”

„Naraudi, lobīs cylvāks, as tāv paleidzeišu” — sacāja mozīs putinenš i aizskrīdams pīscāja jauneklām tīpať sādāť. Par nalelu breisneni vysys pīcys kāvis ir klōt. Jauneklis nūganiejš leidz brūkošku laikam, kāvis sadzyna sātā. Vāceitá otkon soka līlāť jaunekli, lai gon prōtā dūmōja pretejū. „Ot” — soka — „lobs dielenš, ka labi nūganieji, napalaidi nikur tūs palaidņu — kāvu! As tāv niu

par tū idūšu lobys brūkastš, i tod paiedš vareisi iņ atsagult, atsapyust, tak vysu nakti nagulieji”, tai runōja, padūdama jauneklām brūkastš. Jauneklis paiedš aizgōja kambari gulātu. Par breisneni, rogona dūmōja, ka jauneklis jau bēs aizmidzš, sasaucā vysys pīcys maitys i sōka otkon bōrt, kam navariejušys izbāgē nu gona. Jauneklām pavysam nagōja mīgs, jys tik klausājās, kū runōš rogona ar sovom meitom. Rogona pīsacāja maitom, ka nikai navareišūt izbāgt, lai nōkušā nakti saleinūšs upī.

Atgōjš vokors. Jauneklis aizadziņš ar kāvjom iz ganeibom trešū nakti. Ganāja, ganāja i kai ni turājās, bet aizamyga otkon taišni ap pošom pušnaktim. Atsamūdīs, verās, kāvis otkon izgaisušys. Tá jys iģōdōja, ka vāceitā sacāja, lai kāvis saleinūškys upī. Pīgōjš pi upis, labi apzavārā iudinī, bet nikō narádzāja i sōka raudōt. Izgōjš nu upis viezš vaicoj: „Kō raudi, lobīs cylvāks?” — „Izgaisa pīcys kāvis, kurys maņ vajdzāja nūganāt, a tagad, ka nanūganieju, maņ bēs nōvš.” — „Labi, naraud, lobīs cylvāks”, sacāja viezš, — „as tāv paleidzeišu, tik tāpať siedī. I pasciejš tūs vōrdus, viezš išliucā upō. Par mozu breisneni viezš iztreņcā nu upis vysys pīcys kāvis. Paganiejš leidz brūkošku laikam, jys sadzan sātā. Vāceitā otkon taipať lilej, ka lobs ganenš. Paiedš, jauneklis aizgōja gulātu. Rogona rādž, ka niu ir paspieliejusā vīnu maitu. Jei sasauc vysys kūpā i sōc otkon borgi bōrtīs. Maitys atbīldāja, ka nikas navariejš padzeivōt upī, jo vieži grauzuši vādaru. Cikom jauneklis guļ, rogona apgierb vysys maitys vīnaidōs drābjōs. Kod jauneklis izaguliejš pīzacālā, sacāja:

„Nu, Dielen, atmiņ nu vysom pīcom, kura ir tei, kurū tu gribieji?” — „As grybu pošu jaunōkū”, atteicā jauneklis, jo jys beja izzynōjš, izaklausiejš nu jūs runys, kod gulāja, ka vīna storp jōm ir bōrineitā i tei ir pošā jaunōkō, bet navarāja nikai pīdūmōt, kai varātu atmināt. Labi beja nūzaklausiejš, ka bōrineitā tá na vysā gryb dzeivōt, jo vysys jū padzan, partū ka skaistōka, — mōtis maitys nabeja skaistys.

Maitys, vysys pīcys sagārbtys vīnaidōs drābjōs stōvāja sastateitys ailī. Jauneklis sōka tiemeigī vārtīs, kai dūmōdams, kurai dūṭ rūku. Tá jys nūmanāja, ka storp vysom klusu stōvūšom, vīna, kura stōvāja pošā molā, pamirdzynōja ar lobū aci. Jauneklis nūprota, ka tei bōriná, ari jei ṛaizi gribāja tikṭ nu rogonys nogim laukā. Jauneklis padává jai rūku. I pareizi beja atminiejš. Obi jaunekli nūzabučōja i rogonā ar maitom izgaisa, palyka par kāvjom, a jauneklītš ar bōrineiti dzeivōja par saiminīkim, i varbṭ vāļ šudiņ dzeivoj, ka nav nūmyruši.

Sk. J. Cakuls, saraksteita Borkovys pogostā

Breinuma puča

Guná beja daudz dziediejusá par breinuma puči, kura zīdūt nazkur tōli, augsta kolna viersyuni. Napōrejmamys klintš i nacaurejmami bizūkni īsládzūt šū kolnu, tik ratīs spiejūt izalauzt cauri i pōrkōpt klinšu kraujis. Daudz asūt taidu cylvāku, kuri īzagōzuši bezdibeņūs, kas glyunūt nu kotrys klinšu spraugys. Lelys ilgys pōrjámá maitini rádžāt breinumu, bet jei nazynōja, iz kuru pusi īt, ceļu beja tik daudz, kas vádá nu mozōs piļsietenis, kai lai zyna, kurs ir eistīs, kas vastu pi breinuma pučis. Jei naspāja nūrimt. Ar kotru jaunu dīnu Guná palyka skumōka, skumōka i dryumōka, naapklusynojama vieleišonōs īraudzāt lelū breinumu īdádžá jōs acīs ilgu kvāli. Apnykusá beja mozō ustabená, apnicš volkōtis pa piļsietenis īlom i gavilāt jaunūs ļaužu pulkā. Tik vīna vieleišonōs auga arvīnu plašōka: dūtīs prūjom nazynomijā virzīnī. Mož laimá smaidās i jei atrasš breinuma puči.

Kaidā rudiná dīnā, apbārta ar kreitūšūs lopu zaltu, Guná gōja pa ceļu, kas vádá nu piļsietenis ōrā — nazynomā tōlīnī. Garom ejmūt, jei pīstōja pazavārt iz celá rōdeitōji — kur šys ceļš vad, rokstus leits beja nūskolōjš, i tī nikō navarāja vairs salasāt. „Jū lobōk,” nūdūmōja Guná i, palākōs vylnainis styurus cīžōk savylkusá, deļtō ka vokors palyka vāsōks, dāvās pa ceļu iz prišku. Jei pagō garom jaunīšu pulkam, kuri gavileidami dāvās iz upmolu, pagōja orōjam, kurs, smogi ceļūt kōjis, lyka sūli pec sūlá pakaļ orklam, kurs apgrīzā zámis kryutš, lai tōs nōkušijā rudīnī spātu zīdāt i augļus nāšt.

Ceļš vádá gar gonompulku. Mozīs ganenš, glōbdamīs nu osō rudiná vieja, tupāja grōvmolī, saviļčš kōjenis zam tāva kamzūlá. Lelō capurá, laikam tāva, atsabaļstāja mugorpusī pi apaklis. Nu tōlīnis jys izaskatāja kai palāks cineitš. Cyukys, lobpatykā rukšādamys, roka rudiná leitā atmierkušū zāmi, boltōs vuškys

grauzá zōli, řaizi pa řaizái ģabļaudamys, bryunōs ģvŗş plyucá zōli i, pylnōs mutis mģreigi kustynōdamys laipni lyukōjās ģaromģōjieji. Tod umai nōcá nabeidzami klaji lauki, vierŗņu teireli, pūrōji, pa ratam kaida bierztalená. Tolumá řur tur pazarōdāja pa sorkonam dakŗteņu jumtam, bazneicys tŃrná smailá, i tod otkon — pŃri i teireli ar tymŗylgonu meŗa streipi pi apvōrkŗšná. Tai Ģuná ģōja vysu rudini pa vģnmulijģm celim bez nivģna leidzģaitnika voi preteimnōcieja.

Kod ģzastō zģma, jōs prģŗkā, kai nu zámis ģzaugusá, stōvāja meŗa sģna. Miŗzeigi symtgadeigi kūki stģpá plotōs zoru rŃkys pret dabasim. Nadzierdāja i najuta nivģnys dzeivys dvaŗys. Lykōs, ka vysu putyni aizalaiduŗi tyvōk saulái. Miŗzeigi kūki, māmi i nakusteigi, stōvāja kai apbŃrtģ miŗŗi, paŗ vieŗş, kas skrāja pa klajumu, naspāja tŃs ģkustynōŗ. Kab koŗ rādzātu kaidu dzeiveibenģ — kaidu styrnu voi zaŗeiti! PŃrmŃ řaizi řymā celā Ģunái palyka baigi. Voi navajdzātu dŃtģs atpakaļ, ģŗ pa cytu ceļu? I tovu breģnumu! — celā, pa kurŃ jei beja atģōjusá, vairs nabeja. Cik tōli viņ snādzá acŗ, plātās zylģons vierŗņu lauks, pōri tam ģulāja palāki vālō rudiná dabasi. Pi poŗa apvōrkŗšná cālās palāki snģga mōkŃni. Nabeja cyta celā kai dŃtģs meŗā ģŗkā. Sōkumā Ģuni bģdāja miŗzeiģs kūku dryumģs styngums, kŃ tōļōk jei ģōja, tŃ bailis ryma: māmģ miŗŗi nabeja ļauni, tģ sorgōja maitini nu osō vieja, nu zģmys soltuma. Sylts beja zam lelŃs kūku zorim, kas kai jumts stōvāja augŗi pōri ģolvai. Ni saulis stori dģnā, ni nakŗu sudobrainō mģenesneica naspāja ģzasprauķŗ cauri bģzijam skuju jumtam. Tá valdāja sova ģaisma, dģvaina, nazyn nu kureinis nōkŃŗa. Lykōs, ka poŗi kūki ģzstoroj řŃ ģaismu. Tei nabeja leidzeiģa ni saulis zaltainģjam spŃŗumam, ni mģenesneicys sudobram, i tŃmār tá beja vysys ģaismys krōsŃs, vysŃs tŃņŃs. Ceļŗ lŃcājās cauri bģzŃknim, aizsprŃstōts ar ģerŗkainim augim. Tikleidz jei ģzalauzusá cauri pazavārá atpakaļ — celā vairs nabeja. Vysur rādzāja kryumus i

bīzūkņus. Daudzkōrt Gunái pītryuka grybys īt tōļōk, pītryuka spāka i ticeibys, ka sasnāgš kolnu, kura viersyunī plaukst breinuma zīds. Bet ceļš navádá atpakaļ. Nūītis gobols arvīnu izgaisa, tik atminis par tū izagula nazkur dzili sirdš styureiti, i šod tod pakloudzynōja pi dūmu vōrtim.

Kod saulá pušdīņōs vairs tik kū pazacālá viers apvōrkšná, Guná izgōja klajumā. Ocu priškā stīpās bolts, apsnidzš lauks. Beja poša dziļōkō zīma. Soltums sōcá svylynōt, maitinis lūcekļus i leida cauri apgierbam. Kab varātu īt atpakaļ mežā! A kūki stōvāja aiz mugorys kai tymsa sīna, sazaslāguši sovom zoru rūkom, i nalaidá. Guná sōcá brīšt pa klajū snīga lauku iz tīni, kur pi apvōrkšná beja saskotoms mozs tymss punktenš. „Varbūt kaidys mōjis?” pazibāja dūma, bet tivleņ otkon bezcereiba tōs aizdzyna. Soltums beja nažieleigs, pastōveigō vīntuleiba sōcá nūmōkt, maitini. Pa dziļu snīgu tik kū varāja tikt iz prišku.

Guná jau taisājās sabrukūt zam nūguruma i vīntuleibys slūga, kod pieški īraudzāja, ka tīpať jai leidza īt kaidis jauneklis. Sylta pīca īšaľcá nūgurušijā sirsnenī: „Leidzgaitņiks!”

„Kur tu steidzīs? Nu kureinis áj?” vaicōja Guná.

Vīgls smaids pazarōdāja jauneklá lyupu kakteņūs: „Kas lai as bītu? — As asmu dzīsmiņiks, kurs meklej skaistōkū dzīsmi — dzīsmi, kurū vāļ nivīns nav ni dzīdōjš, ni dziediejš, kurōs vāļ nimoz nav varbūt pasaulī. As patš grybu skanāt šymā dzīsmī, patš tū atrast voi radāt.”

Acīs jauneklám mirdzāja sajiusma, runojūt lyupōs rūtōjās smaids. „As ejmu nu tōs pusis, kur saulá reitūs lāc. Tī as dzīdōju dzīsmis viejam, kas rūtōjās azara nīdrōs, sauleitái, kas apspeidāja pakolnu golūtnis, i vysam, kas maņ lykōs skaists i lobs. Bet řaizi zīdūnā naktī vāsma, glausdama munu vaigu, īčyukstāja maņ ausī teiku par skaistōkū dzīsmi. Niu maņ nav mīra, ilgys dag manī i dzan mani meklāt tū. Bīzūkņus asmu izlauzš, pūrus pōrbridš, kur

draudēja nūgrymšona, i vāļ naasmu atradš dvāselái veļdzi — breiniškū dzīsmi.” Tymsa āna pōrsleidāja dzīsminika sejai, mirkli jys, skumeigi nūlīktu golvu, klusāja, tod, pacielš acš, syltu skotu pazaskatāja maitinī i sacāja: „Stōsti nu tu maņ par sevi!” Guná stōstāja vysu par sovom ilgom i sapynim tī mozijā dzimtinis piļsietenī, par tū, ka jei izgōjusá atrastš breinuma puči. „Guná...” klusi atkōrtōja dzīsminīks maitinis vōrdu: „Skaisti! Tōvs vōrds izteic tevi pošu. Īsim řaizi! Var bīt, ka tīpať, kur tu atrassi sovu breinuma puči, as atrasšu sovu skaistōkū dzīsmi. Taišni par šū puči varātu skanāt taida dzīsmá. As jau nazynu, par kū tei dzīd.”

Jī bryda klusādami pa dziļū snīgu iz prišku breižim klusu, breižim sazarunōdami. Namonūt jūs rūkys beja sazaskōrušys i piersti sazакļōvuši. Gunái beja tik vīgli i labi, ka jei smaideidama bryda pa dzilijom koponom suplōk dzīsminīkam. Sylts beja rūkai, kū siļdāja jō jaunō ašná syltums, a dvāselá siļdājās daiļuma ilgu kvāli.

Kod saulī pušdīņōs jau izkōpá itik augstu pi dabasim i beja itik sylta, ka zam tōs storim zīmai sōka leiť osorys kai mozys urdzenis par boltyjīm vaigim, jī ģraudzāja tōlumā pi apvōrkšnā kolnu, kura viersyuná tynōs boltūs, mirdzūšūs mōkūņūs.

„Tī, tī... verīs!... tī bīt muna breinuma pučá!” gaviļāja Guná. „Varbīt i as tī atrasšu sovu skaistōkū dzīsmi?” sacā dzīsminīks, paspīsdams Gunis piersteņus, prīceiga cereiba pamirdzāja jō zylyjōs acīs. Gaita jīm klīva straujōka, prīca i cereiba jūs vadāja, dāvá lūceklim spāku i sporu. Kod pyrmī deigstūši osni pōrškālā zámis kryutš, jī beja nūnōkuši kolna pakōji. Rītūšōs saulis storūs kolna klīņšainīs stōvs rūtōjās vysōs varaveiksnis krōsōs, žylbynōdams jaunišu acš. Iz mirkli jī beja spīsti apzastōť, lai atgiutu redzi. Tá gon kolnā vādá šaura stidzená, bet pa tū varātu iť tik vīns. Jī nadreikstāja snāgť vīns ūtram rūku, nimos narunojūt par išonu suplōk. Mozōkō

nauzmaneiba, i koč kurs nu jīm varāja nūzagōzť dzilijā aizā. Burbuļojūši strauti gōzās ar taidu straujumu pōri kraujom, ka draudāja nūrauť jūs lāji. Gunái dažubreid pītryuka drūsmis i paļoveibys sovīm spākim. Dzīsminīkam beja tik žāl, radzūt Guni vōju i nūgurušu, bet jys nadreikstāja rūku snāgť, jo, mieginojūt jū atbalstāť, obi nūzagōzť draudūšijā tymsā, kas glyunāja nu klinšu spraugom. Jys tik varāja klusi saukť Gunis vōrdu, lai jū uzmundrynōtu izturāť leidz golam.

Vosorys tveicā gurdynōja jūs lūcekļus, rudinā vieji aurōdami drōzās pōri jūs golvom, draudādami nūslaucāť jūs kai putekļus nu šaurōs kolnu takys, zīmys soltums styndzynōja jūs kōjis i rūkys, snīgputiņš svīdā acīs osus snīga putrōmus, graseidamīs kotru mirkli aizsāgť vīnu ūtra skotam. Tik jaunīs, sylťyš ašnis, kas ar varonu spāku vyrmōdams pulsāja jūs dzeislōs, naļōvā sastingť sirdim i nāsā jūs iz augšu tyvōk ilgōtijam mierkām.

Jauns zīdūņš otkon beja atplaucš, i saulis mirdzūšis zalts plotom stryuklom leja nu dabasim, kod jī beja aizsnāguši kolna golūtni. Tik ni breinuma pučis, ni skaistōs dzīsmis tá nabeja. Jau gribāja satimšť obu sejis, kod jī pieški pamanāja, ka tá augšā stōv pavysam jauns, tik kū kai saciersts, mozs bolku namenš ar sorkonu daksteņu jumtu i gaišu škūrstynu, pa kuru omuleigi augšā vālās zylgonu dyumu stryuklenā. Ar kūkgrīzumim rūtōtōs durovys atsataisā, i iz bolti nūbarztō sliksnā stōvāja Laimenā, apzasagusā mirdzūšā vylnaineitī. Jei mōja ar rūku, i jaunīši, paklauseigi rūkōs sazadavuši, pōrkōpā augstū sliksni. Mīrs i skaidreiba lyukōjās nu vysim ustobys koktim. Laimenā beja īkiurusā pōrtā guni, kas tagad izstorōja maigu syltumu. Laimenā dzidri izasmāja, pōrbraucā ar sovys vylnainis styuri jaunīšu acīm i izgaisa. Guná juta, ka nazkas plaukst jōs sirdī, laisdams sovys saknis vysūs lūcekļus, zīdeidams acīs i lyupōs. Dzīsminīks drebūšu rūku tvārā sovu kūkli, i breiniškeigi vōrdi plyudā par jō lyupom. Tik solda i reibynūša beja

dzīsmá, kŭ jys dzīdōja par Gunis izplaukstūšu breinuma puči. „Ei, ei!” — jī saucá vālōk, pōrzalikuši pōri klintš rogam, nu reibynojūšō augstuma lājī: „Máš asom atroduši lelū breinumu!” — „Áj, áj!” nu lājīs atgavilāja jaunūs pulks, a vacī kratāja golvys i sacāja: „Tai nimos nav.”

Tik tagad jī obi īraudzāja, ka lājī beja jūs dzyntō piļsietená. Ilgi i veļteigi jī beja kleiduši pa pasauli, daudz ceņtušīs i pyuliejušīs, mekleidami laimis breinumu, cikom Laimená beja atdariejusá jūs acš, īvasdama jūs kūpejō noma pōrta syltumā tápaļ jūs dzyntijā pusī.

Tik saimis pōrta syltumā sīvītis dvāselá izplaukst kai breiniška pučá, a nu veira lyupom raisōs skaistōkō dzīsmá.

Dzīsna

Tik dvāseli navar atjimt

(Pōsoka)

Ŗaiz seņ senejūs laikūs, pyrms tyukstūš godu, dzeivōja kaida maitinā... Mož i na tik seņ, mož — tik pyrms symtim voi desmit godim. Na godi nu svora, a tys, kas mīlesteibā i gūdaprōtā dareits: pyrms tyukstūšom, symtim voi desmitim godu. Mož vakar, voi šudiņ.

Tai, kur as palyku? Ak, da! Tei maitinā. Jai nabeja soldonōkō dzeivā, mās tok vysi skaidri zynom, ka teli madu dzer tī, kur mās naasom. Tai tei maitinā i dzeivōja. Tāva jei nazynōja, jys beja aizkleidš vāļ tod, kod maitinā itū dzeivi nabeja sovom acim redziejusā, pasaulā ceļūs lelōku laimi meklāļ. Taidu, kurū var pa gobolu īraudzāļ, jo kas nu taidys laimis, kura kai skudreitā storp zōlis stībrim i pārnejom lopom skrīšus aizskrīn. A mōtā? Mōtā gryuši strōdōja i agri pōrzacālā iz cytu sauli.

Palyka maitinā kūpā ar sovu babeni. Jōs obys kotru pavasari pamazom kužynōja mozu dōrzeni, izaudzāja kaidu kōpustu, kaidu seipulu. Jōs obys nu agra pavasara lieneiņom kleida pa apleicīnis pļovom i mežim, gar upis krostim, pa tivlejū pūreni. Maitināi tei beja kai spielā — kū babenā šudiņ atrass, kaidu pōsoku par augim šudiņ stōstās? Babenā prota tik garšeigi runōļ par kotru zōlis stībreni, ka maitinā tūs stōstus sovā prōtā turāja kai pōsokys. Babenā roka sakneitis, lasāja lapenis, pypurus, a maitinā dzīdōja i virpuļōja ap sovu tyvōkū cylvāku kai zaltaina bitš, kura, salasiejusā lobōkū nektaru, laimī i prikā treisuļoj kai sudobra smīldzenā.

Kod sārsmu mienesī naktis pīsula, a dīnā siļdāja sauleitā, obys gōja pec prižu pypurim. Babenā lasāja tūs i kai vōlyudzeitā saucā sovys zynōšonys gondreiž voi kai dzīsmis:

„Kod doba pec zīmys mīga slynki staipōs i žōvojās, prižu pypurūs jau dzeiveiba mutuļoj. Eistī pypuri ir svečaini i

pībrīduši, a ka laseisi par vieli, pypmūrūs b̄yš dzynumi — taisni, gari, nadereigi čajam. Pypmuri ir lobs pretšōpu paleigs, lobs prika, spāka deviejs, deļtō ka pridā ir saulis kūks. Pypmuri paleidz pret kokla sōpom, pret kōsu, pret akminim eikšūs, pret oknu vaidim, pret kaulu sazaspīšsonu. Īgōdoj, zeileit, prižu pypmuri jōlosa augūšā voi pylnā Mienesī, vacā Mienesī vyss augu spāks aizīt sakņōs.”

Mozō maitinā kai atbaļšš runōja:

„As īgōdōšu labi, ka prižu pypmuri jōsatver augūšā voi pylnā Mienesī! Ka tu tū aizmierssi, as tāv nūdzīdōšu!”

Babenā nūsmaidāja. Jōs skumis paļ prižu skujiš napamanāja, vacijai sīvai beja nu svora pec īspiejis ilgōk dūļ mozijam bārnām drūšēibys spāku. Jai rōdājās, ka ir tik vaca kai pasaulš. Teiši pasaulā redziejumi dāvā sapratni par tū, cik kotram cylvākam svareiga drūšēibys cibēnā, kū, itō pasaulā ceļus sōcūt, poši tyvōkī ļaudš var īdūļ mozijam ciļvēcēnām dzeivis celā spākam.

Kod par zāmi sūļōja sulu mienēsš, babenā ai inučku gōja pa pļovom lasāt mōllāpineitis. Babenā i šūražiz dyucā kai milesteibys pōrjymts meža bolūdš:

„Mōllāpineitā ir īpaša, nu řaizis tei izaug kai vīgli violets voi bolts, zveinains zīda kōts, kura golā izplaukst dzaltons, saulāi leidzeigs zīds. Tys zīds kai garšeigs mads smaržoj, tys paleidz aizsmokušu koklu valī dabōļ, paleidz kōsu aizdzeiļ. Mōllāpineitis zīdi jōlosa tod, kod pošā pylnbridā ti ir. Ka laseisi pōrzīdiejušus, pec izkaļteišonys palikš boltys pyukys, kas nab̄yš dereigys nikam! I, bierneņ, vāļ tāv saceišu, ka lopys tōs, kas aug pec tam, kod zīdi aizīt sovu mīgu snausļ, ir vierteigys i komprešom, i ašná aptureišonai i īškināi — gramōšonys sistemys darbeibys lobōšonai.”

Inučka atsasaucā:

„Kod sōkš zīdāt ōbuļneicys, mās obys lasāsīm zīdus nu tōm deļ spāku dūdūša čaja, a pošom ōbuļneicom tod ōbuleiši izaugš lelōki!”

Vacō sīva laimeigi smaidāja — jōs zōļu zynōšonu dzīsmis nabeja aizskriejušs pa viejam, a palykušs inučkys prōta orūdūs. Gon ŗaiz tōs paleidzās jai maizis ryku nūpeļnāt. A tagad... Tagad maizis peļneitōja beja babená. Salaseitōs zōleitis jei kaļtāja, tryna i bārā tōšu cibeņōs. Cytuŗaiz sajaucá vairōkus augus jai viņ zynomā seceibā i daudzumā, klōt likūt zūsu voi vušku taukus. Kur jāmá taukus? Jōm pošom lūpeņu nabeja. Apleicīnis cylvāki voi kotru dīnu īzagrīzá vacōs sīvenis sātā, kotrs tyka izkļauseits, kotram tyka kaidis smōrdeigs zōleišu maisenš. Preteim tyka dūti tauki, kaidis maizis kukuleitš, bīzþina voi svīsta cibená. Tai jōs obejis dzeivōja.

ŗaiz, vaideidama i osorys slauceidama, pi jōm atklybōja kaida ganeitá. Maitinái tik cīži sōpāja kōjis, ka jei vairs navarāja lūpus izganāt, saiminīki dzyna paceļu i maizis nadává. Jī vīnā bolsā saciejuši: tu naspáj mýsu lobuma vairōt! To táv tá vītys nav!

Babená vylka nu sovīm maisenim nōtŗu lokstus, soltōs mātrys, bārza lopys, kumāleitis, viegrīškys, mōllāpis, māterys, vieršņus, guņspuči, lipu zīdus, bryuklīņu lopys, ceļmollopys, ašnázōli, ūzula myzu, bārza pīpi, kļiņgereitš i jasmina zīdus. I dudynōja kai mōtá pi moza bārna šyupelá:

„Itam maisiejumam spāka daudz, augi vīns ūtru styprynoĵ, kūpā jī styprynōš tevi. Dūš ašnám spāku, tys skrīš kai strauts pavasarī. Tī, kur gonu reitu soltō rosa kaidu nōvis dvašu davusá, rauš valī tūs stryčus. Īš otkon ašnis kai jauna upá, tovys kōjis vairs sōpu nazynōš.”

Vacō zōļu sīva pyrmōk aptyna augu maisiejumu kļovu lopōs, tod lyka ganeitái ap kōjom, pa viersu aptyna lynu dvīli i lyka bārnam gulāt lobu strāči. Pec tam kōjenis mozgōja i maidzāja tai, ka ganeitá ŗaizjom īzavaidāja. Pa nakti cītieja tyka atstōta šaurijā

guļtenī pi lūga, babená inučku pajámá sovā gultā i gondreiž vysu nakti kai samtaina kamená žužynōja:

„Lopu mienesī pec gaiļbikseītom áj, zīdu mienesī — pec zemneicom, tod pec nōtņom, upiņu lopom, vaivarenim, viegrīškom, kača pīdenim, viejbūtņom, rudzupučom... Kai smīklam, bet nūpītni — var kaļteitys rudzupučis zīdlapenis veirīšim pi tabaka bārt klōt, lobōks aromats ir... I veirim pateikamōk, i apleicejim.”

Sīna mienesī laiks īzagrīzá korsts. Mozijai tys patyka, jei varāja nūskriť leidz upeitái, pazamaudōť i kai ceiruleiť zēimāť lūkus pa pļovom ap sātu. Babená gon vairōk turājās ustobā, pamosom kōrtōja zōleitis nūjumī, apzavārā, voi nav kur īzamasusā peleišonys vainā. Pec jaunom zōleiņom i sakneiņom gōja reita voi vokora vāsumā. Kod īzastōja pylnatš, tod vairōkys naktš babená steidzās sovōs zōļu sīvys gaitōs. Kaidu nakti i maitinā tyka pajymta leidza. Sudobra upōs, kas nu mīeneša plyudā pa apkōrtņi, kotra lapená, pať kūrmulā rokums izavārā kai dōrgūs dimantu akmiņūs maudynōts. Tik babená na cīži grīzá viereibu dobys pōrvierteibom sudobra gaismā, jei kluseņom — kai mīgainu apsis lopu sazačauksteišona — dzīdōja inučkai jaunu zōleišu dzīsmi:

„Nav taisneiba, nav taisneiba, ka soka ļaudš tai — var zōleitis salasāť tik leidz vosorys saulgrīžu laikam. Vysus augus navar apgiuť vīnā oupā. Kai cylvāki, lūpeni, tai i zōleitis — kotram sovs laiks. Dažaidūs laikūs kotra auga lobums jōmeklej atškireigōs tō daļōs: sakņōs, lopōs, zīdūs, lokstūs, augļūs. Sīna mienesī var lasāť ceļmallopu, mōllāpu, meļneicu, soltūs mātru lopys; ōbulenā, žyužūnā, biškrieslenā, kliņgereitis, kumāleitis, līpu, viegrīšku zīdus. Sīna mienesī ir vyslobōkīs laiks salasāť zōleitis ar vysim lokstim — peliejumus, veibūtņis, ašnázōli, rosyskriesleni, strutinis. Zōleitis var lasāť vysys vosorys garumā, vāļ i rudinā mīenešūs. Tū, bierneņ, paturi prōtā, paturi prōtā!”

Maitinā dzīdēja savu dzīsmi leidza i smājās skaneigi kai vijulā:
 „Kod tu aizmierssi, as tāv nūdzīdōšu i itū dzīsmi! Tu otkon vysu
par zōleītom zynōsi.”

 Babená smaidāja. Kotram pateikami, kod jys rádž, cik dōrgs ir
sovim tyvōkijīm. Kotram pateikami, kod tyvōkī dolōs atbolstā, kod
runoj i smejās par kūpeigim prikim i raud, par kūpeigom bādom,
kod izstōsta vīns ūtram, kas dīnā pīdzeivōts. Voi viejš īsitš pļauku,
voi cīlavenis dzīsmā nūglōstiejusā sirdi... Kotrys giminis laimā
izneikst nu garlaiceibys, kod nav kurynōts syltjš sarunu gunkurš.

 Maitinā beja laimeiga, jai beja vyss: tyvōkō cylvāka mīlesteiba
i ryupis, goldā — maizā, apleik — zīdūšys pļovys, skaneigi meži,
runeiga upeitā. Bet... itymā saulī nikas nav myužeijs. Tai i mīlō
babená řaiz aizmyga myuža mīgā. Maitinā nimoz nasaprota, kas
nūticš. Jei sādāja iz sātys gaņkom i kluseņom dzīdēja babenis
zōleišu dzīsmi, gaidāja, kod gulātōja bjš atsapyutusā i cāļsis augšā,
lai otkon miereitu sūļus pļovōs, mežūs, pūrenī.

 Labi, ka tōlejūs kaimiņu bārnam beja apzasōpiejusā ausš, jō
mōtā tecenim viņ atskrāja pi zōļu zynōtōjis:

 „Kur tova babenā? Maņ vajag paleidzeibys!”

 „Babená gul,” maitinā pīlyka pierstu pi lyupom.

 „Kur var gulāt, kod dīna pōri pušdīņu laikam jau pōrkrytusā?”
kaiminīnā breinōjās.

 „Babená vakar ilgi zōleitis kōrtōja,” maitinā pazavārā
kaiminīnī kai napraškā.

 „Munam bārnam švaki, as ceļšu tovu babeni augšā,” nūrunō
sīvītā. Kod jei īgōja ustobā, dzeivis pīredzā sacāja, ka gultā palykusā
viņ zōļu sīvys mīsa. Dvāselā... Dvāselā jau beja celā iz Gaismu.
Kaiminīnā, izgōjusā nu ustobys, pīscāja maitināi:

 „Tu pasiedi tāpaļ! Lai babenā atsapyuš. As dreiž vāļ atskrišu.”

Tod jei aizamátá pa taceni prūm, a pec laika pi sātys sazapuļcāja kaimiņu sīvys, atreibynōja i roti, kas sovā kliepī turāja myuža mōji babenái. Maitiná nasaprasšonā vārās:

„Deļ kam tys vyys? Babená tok atsapyuš!”

Vīna nu kaimiņu sīvom pajámá bārnu kliepī, vīgli — kai ar līpys zīdu — glōstāja maitiná golvu i tik meiksti — kai sorkonō ōbulená sauvá — runōja:

„Šymā sauli tova babená ir pīkususá, jei aizgōja lasāt zōleitis iz cytu sauli, kur otkon bēs stypra i spēka pylna. Kai vīgla vieja elpa, kai myglys paladzenš jei ŗaizjom apjimš tevi. Tu jū dzierdeisi, tu jū sajussi. Jei tevi sorgoš i globoš kai dōrgokū ocuraugu.”

Ka kaidš bŷtu pavaicōjš, kas šai vīnkōršijai sīvítái dává taidus gudrus vōrdus, jei nimos nazynōtu atbīldi atrasť. Bet máš tak kotrs ŗaizjom zynom i saprūtom vairōk, nakai mŷsu prōta orūdi satur pasaulī izsātōš gudreibys, partū ka cylvāka dvāselá ir dziļōka par prōtu. Dvāselá mŷsūs ir miļzš, a prōts — taidš pundureitš.

Kod kaimiņu sīvys beja apmozgōjušys zōleišu zynōtōjis mīsu, tyka dabōts pādejō celá apgierbs. Tys beja vīgli atrūnams: isīts lokotá i skreinis styurī nūlykts. Škierstá vāļ īguļdāja sausūs zōleišu piceņus, lai smōrdeigōks myuža mīgs. Pa nakti nūmirieji atstōja kambara vāsumā. Sadádzá svácis, klusu nūrunōja, kurá stuņdī kura atiš pi zōleišu zynōtōjis. I navarāja jau vysu nakti mozu bārnu atstōť vīnu ar taidu bādu! Nazyn, voi kaimiņu sīvys zynōja, ka daleita bāda i pušbāda. Jōm sirdš sacāja, ka tai jōdora, tai bŷš labi i pareizi.

Naktš laikā kaimiņu sīvys mainājās pec nūrunōtō laika, tik maitineitá tī beja vysu nakti. I vysu nakti jei dyucá kai polu iudiņu pōrjymts strautenš. Dyucá vysys zōleišu dzīsmis, kū babená beja skaitiejusá. Vīnā šaltī maitineitá sōka gauži, gauži raudōť:

„Babeņ, nu kai tai? As vysys zōleišu dzīsmis izdzīdōju, bet táv vīnolga tymā cytá sauli lobōk kai ar mani... Babeņ, nu kai tai?”

Kaimiņu sīva, kas beja klēt, nūrausá osoru i sacāja:

„Tu, bierneņ, padzīdi vāļ! Babenái b̄jš vīglōka išona iz Gaismu. Lūgus mās̄ jiusu s̄tai attaisājam, lai dvāselái vīglōk aizīť. A tu padzīdi gon, babenái palikš vāļ gaišōk i vīglōk.”

I m̄aitiná dzīdōja:

„Rudzu mienesī salosi čymynu sāklys, salosi meža rūzeišu augļus. Rudzu mieness̄ — augļu mieness̄, tik saulis dīnys jōtver. Naskrīņ reitā, naskrīņ leitā, kotram auglām mitrums sovs, leita i rosys iudiná naprosa. Buldurjōni var pajimť, zīdeņus kaļtāt deļ čaja i padzārt, kod sazatoryušč esi. Vieršņus var savōkt, jōnūgrīž tik zīdūšōs voi lopainōs viersyuneitis, najām pōrzakūksniejušōs dalis.”

Kod atgōja reits, pogolmā sareibynōja tyvōku i tōlōku kaimiņu roti, cylvāki salyka iz golda tū, kū kotrs beja atvedš. Kaidis maizi, kaidis bīzpīnu, kaidis galis škāli, kaidis — soldona veina buteli. Īādā, izdzārā pa lasái veina. Izdzīdōja dzīsmis, kū zynōja i prota. Tod cālā rotūs šķierstu i braucā iz kopu kaļneni. Tys beja apaudzš ar prīdōm kai šautrom: tōs beja tik garys, ka izalyka — ar sovīm zoru vaiņukim slauka mōkulim nu placim putekļus. Taidi kai mōkuļu putekli byra par zāmi tymā breidī, kod zōļu sīvu laidā kopā.

Vokors aizgōjiejis sātā kai apzamaļdiejš, navarāja saprast, kō tryukst, kas nav tai, kai parosti. Pazameidiejš pa pogolmu, apskrāja ap sātu, pazavārā zōļu šķiuneitī, tod, atspīdš golvu rūkōs, atsasāda iz lelō apsis bluča i, dūmōdams par tū, kas tá izgaišš, palyka tymsōks i tymsōks... Vieršņu mieness̄ vairs nabeja aiz kolnim.

Cylvāku sirdis kai pyrmō vīnmār īlykta leidzjusšona. Kaidis tū nūsorgoj, kaidis, ryuņu i dorbu nūgurdynōts, aizstum leidzjusšonu tōli... patš nazyna, kur. Tī, kurim leidzjusšona beja vīgli ar rūku sasnādzama, palaikam atgōja m̄aitinis pogolmā. Kaidis atnásā maizis kaņceiti, kaidis — zoru nasteni, jo laiks iz rudini palyka vāsōks i vāsōks. Lykōs, m̄aitiná tō najiut. Jei, īzatynusá babenis lelyjā lokotā, kleida pa pļovom, pa mežim, pa upis molom. Ŗaizjom

jei kū atnásá, řaizjom atsagrřzá tukřom rřkom. Jei křrtřja i přrcylřja babenis laseitřs zřleitis, ceřtřs kū satreitř, sajauktř pec sovys saprasřonys.

Sajauktřs zřleiřu cibenis řaitiná řamá leidza iz kopu kařneni. Tř jei atsasřda pi babenis kopa i střstřja, kū cibeniř salykusá. Řaizjom iz jřs střstiejumu izadyucá meřa bolřdř, tod řaitiná zynřja, ka zřleitis salyktys pareizi, řaizjom přidis sřka purynřtř sovys zařřs rřkys. Tod řaitiná zynřja, ka jřmeklej, kas cibeniř ir par daudř voi par moz. Řaitiná runřja:

„Pařdis, babeņ! Kod maņ atnas lobi řaudř maizeiti, maņ ir, kū řim řdřtř par tř.”

I přřu zorřs tod nřleigřja vřgla kai zeileitis dzřsmá nřpyuta: „Dřts deviejam atsadřdř! Tu vysu zyni, tu vysu přřti. Třv tik jřiztur řei dzeivá! Pec tam mřř otkon břřsim křpř.”

„As jau eřkřřu řřkureņus salasieju. Salyku plřnř křrteni caurviejř...” kluseņom sacřja řaitiná.

„Labi darieji, labi. Ka kaidam sřcřs asiņřřona, kū navar apturřtř, tod jřřdřdř řřkureņu nřvřriejums — saviřkř ařnř straumi. Ka kaidam sřp koklys, tod ar nřvřriejumu tys jřpaskoloj,” pa přřu zorim aizpleivřja kluss bolss.

„As jau i apeiņus salasieju pi upis. Vierřs třs, kuri dzaltonzali,” řaitiná řyukstřja.

„Labi, bierneņ, darieji... Labi. Tik tagad steidzřs iz sřtu, pi tevř atřř cřtieja atbolsta meklřtř,” nřřalčř viejř tik kū tverami vřrdi.

Kod řaitiná řgřja sřtys pogolmř, nu ũtrys pusis pazarřdřja lapnř bogotřkřs kaimiņu řaita. Vysu vosoru jei grřzřjřs ap jaunř kalieji, kas beja nu skota smuks, i styprs gona — kaliejs jau cytaids navar břřtř. Jys prota izkaļtř na viņ nřřus i lemeřus, jys kola smolkus svečturus i vylnaiņom přkareņus. Tod nu lapnř řaita voi kotru dřnu

násá sudobru i bronzu nu tāva klietš, lai kaliejs iztaisa vēl kaidu pikareni... Ņaiz jei cīži nūprasāja;

„Kaliej, voi tu mani jymtu par sīvu?”

Kaliejam rūkōs sastynga vasarš, smādī pieški izastōja klusums. Kaliejs pazavārā lapnijā maitā i sacāja:

„Munai sīvai jōbŷn pošai piļneibai, lai jei spiej munai dvāselāi dūš dzeivis spāku. Kod ir tys spāks, tod dorbi pošī raisōs i dorōs, tod tī ir cytim lobi i dereigi.”

„Bet tagad jau tāv sīvys nav! Kur tu tagad spāku jam?”
īdūmeigō maita breinōjās.

„Tagad as dzeivoju nu tāva i mōtis dūtō spāka. Kod apjimšu sīvu, tod smeļšu nu jōs spāku. Ka nabŷš sīva pošā piļneiba, kai jei varās munai dvāselāi dūš dzeivis spāku?” kaliejs atvaicōja.

Lapnō maita apzaciertā iz papīža i skrāja iz sātu. Jei ilgi nykna staigōja pa ustobu, ap sātu, īspārā gailām, kod tys breinōdamīs vārās iz cylvāku, kurs, šņōkdams kai troka gūvš, skraida pa pogolmu bez apstōjis. Gailā briečīni sadzierdāja mōtā i atskrāja nu dōrza, kur kužynōja nu zāmeitis buļveišus.

„Kas nūticš, munu zalta gabaleņ?” mōtā satraukta vaicōja.

„Tys kaliejs... Tys īdūmeigīs vepra čuru pyuslis... As jam naasūt pošā piļneiba... Mām, kū darāt?” maita sirdeigi vaicōja i spārā otkon. Šņraiz mozijam kačalānam, kas gribāja izrōdāt vysu sovu mīlesteibu, cik nu jō mozijā sirsnenī tei gaismenā beja. Pec spierinā sirsnenā vairs naizapukstāja...

„Mait, tāv jōnūit pi zōleišu vācis inučkys. Tai tok vēl gona vysaidu pīlaseitūs lokstu... Gon zynōš, kū deļ motu kupluma īdūt, kū deļ byudu krōšņuma vajag,” mōtā ar pōrlīceibu sacāja.

Deļ tō i kaimiņu lepneigō maita īskrāja kai viejš maitinis pogolmā. Paļ lobu dīnu napadavusā, saucā:

„Maņ vajag vysa deļ piļneibys! Tu dzierdi? Maņ vajag!” i pīciertā kōji.

„As raudzeišu kū salasāt. Motu kuplumam dūšu apeiņus, tī svaigi salaseiti, izkaļteiti. Vāļ pajem nōtru lopys, tōs vairōš gon motu skaistumu, gon tovu dzeivis spāku. Dūšu bryuklīnis, dzārvīnis, meža rūžu augļus. Kod itō čaja padzersi, storōsi kai poša saulá,” maitiná rōmā bolsā stōstāja nyknijai maitai.

A tei vārās i vārās iz maitinis kōjom. Jai skaudá... Da, jei sáv atsazyna — skaudá tys, cik mīleigi bryuni — kai lelō ūzula zeilis — beja maitinis kōju piersti, jo vysu vosoru jōs bosōs kōjenis glōstāja zámeitái mugoru.

„Klausīs, tu precātīs vāļ nadūmoj. Táv laika gona, tu būrtīs pa zōleiņom prūti, gon sáv paleidzeisi...” lepneigō maita runōja.

„As nasaprūtu, kū tu gribi pascāt,” kľusu sacāja zōļu maitiná.

„Nūgrīz sovom kōjom mozūs piersteņus i atdūd maņ. Maņ dōrgijōs ōdys kūrpōs kōju piersti bōly kai cārmis. As izbōzšu nu kūrpis tovus mozūs bryunūs piersteņus, parōdeišu, kam vajag...” maita kai splautiņ izsplōvā.

„A kai to as bez pierstenim?” maitineitá beja izbreinōta.

„Ai, táv pa pļovom i mežim taipaļ labi, táv vysaidys zōlis i prasšonys, gon izaudzeisi sáv jaunus pierstus... As sacieju — maņ vajag! Dūd!” maita pagiva nāzi, kai vonogs sagiva maitinis vīnu kōji, tod ūtru. Šnāks... Šnāks... I skrīšyn skrāja iz sātu. Ni jei dziedāja maitineitis sōpu vaidus, ni vārās, kai maitiná ceņtās apturāļ ašnā straumis...

Eļķšņu čikureņu nūvōriejums, vīna zōleitá, ūtra, treša... Gōja laiks, i maitineitis kōjenis apdzeja. Ka kaidis pavaicōtu, kod i kū pādejū řaizi esi ādusá, maitiná navarātu pascāt. Laiks plyudá kai rōma upá, kurys krostūs ir krōšni zaļojūši kūki, bet ir aizkoltuši i paļ nūkoltuši, sazačerveliejuši kūku stymbyni, kuri tik ilgi turīs upis krostūs, cikam upá naīzačer tūs sakņōs i naparaun prūjom. Laika upá sacāja, ka ir laiks.

Vieršņu mienēsī babená gōja pec buldurjōņu sakneītom. Tai kaidā saulainā dīnā maitineitá cālās augšā, sameklāja babenis viezeni, kuru tei beidzamijā laikā jāmá sáv par celá draugu. Gryuši, ai, cik gryuši beja īsōkṭ staigōṭ ar sakrūplōtijōm kōjom! Maitiná kluseņom poša sáv pazasmāja: „As jau kai peileitá plestereju...”

Maitiná meklāja, kuri buldurjōni jau piļņeigi nūkoltuši, tik tīm roka saknis ōrā. Cytus atstōja mīrā, partū ka i veļu mienēsī buldurjōņu saknis ir vōcamys. Tod gōja leidz upeitái, kur ryupeigi mozgōja i salyka krostā, lai apkolst. Deļ kam slápnu nostu likṭ placūs, miercātis i pāčōk dabōṭ vaini? Tai řaiz runōja babená. Īgōdōjusá jōs saceitū, maitiná īzarunōja: „Upeīṭ, tu skrīņ i gar kopu kaļneni. Aiznás babenái munu syltū paļdis par bryukliņu ūdzeņom, kurys atrodu jūs cibeņōs. Raudzeišu poša aizīṭ iz mežu palasāṭ. Taidai spāka ūgai jōbŷn sātā, ka gribi dzeivái stypruma.”

Tod maitiná cālās kōjōs, pajámá buldurjōņu nasteni i lieni gōja iz sātu. Tī tykusá, vārās, kurys sakneitis ir lelōkys: tōs sagrīzá gareniski divōs, trejōs daļōs i lyka tī, kur varāja labi vādynōṭ. Maitiná zynōja, ka jōkaļtej lieneišam, tod buldurjōņs bŷs styprōk smaržeigs. Jei, kai řaiz babená, pagaidāja, lai atdzīst plitená, lyka klōt aukiuni pi tōs viersa. Ka nadaga, varāja buldurjōni pabārtṭ kaidu laiceni pakalṭāt. Sāta sōka soldoni smōrdōṭ. Maitiná kluseņom aizvylka dzīsmēiti: „Lai sirdš styprōka teik, lai mīgs atīṭ teirs i vīgls, lai dzeivis skots teik mīreigs! Ka nagribi buldurjōni, jam madaru saiški, tiņ lynu drābis gabalenī, lič piertš kubulā, patš vydā kōp! Madarys mīru mŷsim nas.”

Veļu mīeneša mīrs staigōja apleik, atsasāda pi palākō akminá, tod lieni aizpleivynōja pōri kopu kaļnenám. Maitiná saudzeigom kusteibom cylōja i pōrcylōja gon babenis, gon sovys laseitōs zōleitis. Sabārā tōšu cibenī ceļmollopu sieklenis. Maitiná īgōdōja sovulaik saceitū, ka tōltōlōs zámōs pi syltys jyurys, kura glaužās pi miļzeiga smīlṭkšu pasaulá, slavoni cylvāku mīsys veselōtōji itōs sieklenis jau

senejūs laikūs turiejuši par breinuma leidzekli dobys mozōs dōvīnenis asūt pylņys ar vysvysaidim lobumim.

Āaitināi nabeja ni peirāgu, ni cepešu. Jai beja bārzu sula, kū vāļ kūpā ar babeni salāja mōla skrūzjōs, kam apsāja lynu drābeiti, kas beja maudynōta izkauseitā bišu voskā. Āaitināi beja lobu ļaužu nasta maizeitā, kaidis sīra gabalēš. Tū vysu i zōleišu puļvereišus, maisiejumus, sakaļteitōs ūdzenis salyka zōleišu škiuneitī iz golda, kas beja apklōts ar boltu lynu goldautu. Kai naparostys guntenis tā storōja oranžsorkonī čārmyušku ūgu čemureni. Ŗaiz babenā beja saciejusā, ka čārmyuškys varūt saglōbļ ļaudim tūs zūbus, kas īsōkuši kustāļ. Tūs ūgu ryugtums i spāks savalkūt zūbu izgulātōs guļtenis otkon par mozom i styprom kabateņom.

Kod saulā īzasāda vokora laivā, kas tū vādā iz reitu jyuru, māitinā, pajāmusā babenis lelū lokotu, aizgōja iz zōleišu škiuni, kur dvāselis gaidāja jōs klōtīs golds. Pasauli beja īzastōjš taidis klusums, kai pasaulā vairs nabȳtu. Pamozom satymsa vairōk i vairōk. Āaitinā īdādžā voska svācis. Tūs gaisma treisūļoja: breižim tai kai sazadāvā rūkōs i ceņtās pazakōpļ viers zōleišu kaļteišonai salyktijōm jaunūs apseišu kōrteņom. Svāču gaismai rōdājās, ka tī kaidis nūzaglobōš. Ni nu nūzaglobōš, ni kō. Kas tī beja atsasāduši, zynōja taipaļ, ka nu tōs saulis vysu rādž: gon tānejū, gon izgōjušū laiku. Viņ īspieja pasādāļ tik tyvu sovejām, kura dorbi līcynoj, ka jys īgōdoj i gūdoj sovys saknis, beja pasaulā lelōkīs dōrgums: deļtō jī vysu beja tā. Jo ari jīm vajdzeigs spāks.

Āaitinā pajāmā rūkā maizis gabaleni: „Mīlū babeņ! Voi tymā saulī tāv ir tik gorda maizeitā?” Pajāmā skrūzeiti ar bārzu sulom: „Voi tymā saulī tāv ir sirdi tik styprynōšs padzierīņš?” Viers zōleišu kaļtejamom kōrteņom aizplyudā klusa nūpyuta. Klusys par māitinis byudim aizsleidāja osorys. Ak, cik cīži jei tagad gribāja dalātīs ar

tyvokijim cylvakim ar tu lobokū, kas jai beja. Tik jī... Jī vysi beja prūjom. Aizgōjuši.

Maitinā pajāmā sauveitī sakaļteitōs īvu ūgys. Raiz jei beja klausiejusās, ka īvu ūgys i meļneicys asūt ar leidzeigu spāku, tik īvu ūgys vajag lītōt ar māru, sovaižōk var sazaindāt. Pať leidz nōvái. „Da, nōvái varbýt varātu maņ být kai atpesteišona. Tik cīži sōp dvāselá nu vīntuleibys. Babeņ, tu maņ dōvynōji tik daudz spāka. Tū tagad as varātu sadalāt tyvinīkim, lai jī styprynojās, bet jiusu nivīna nav maņ blokus, i tys dūtīs spāks rauđ munā dvāseli,” maitinā nūzapyuta kai solta leita pilejusá áglá.

Nu zōleišu kaļteišonys kōrteņom iz lāji sleidāja taidi kai bolts reita mygljs komuli. Vīnā komulī pazibāja bolts lakatenš i solmu krōsys bizá. Tod nu mygljs mōkulá pazastīpá sastrōdōta rūka, tei raudzāja nūglōstāt maitinái byudu, pīzaskart ūzacim, nūglaust galveni, bet palyka napīzaskōrusá maitinis sejai...

„Māmeņ, tei beji tu? Tei esi tu! As tevi sajutu... Tik tu tai glōstieji, miļōji mani. Tu skrieji i ceņtis maná, mýsu deļ, strōdōji tik gryuši. I, cik varieji, īskōvi mani sovōs rūkōs, saceidama, ka dīnys nūmūda dalī kotru stuņdi koč řaizi tyviniki jōapskaun, lai býtu dzeivis spāks. Tu maņ devi dzeivis spāku! Voi muni glōsti dāvá spāku táv?” maitinā šveikstāja kai pyrmō pavasara vyzbuleitá.

„Tovs miļōjums maņ paleidzāja nūdzeivōt vairōk, kai as býtu variejusá viers zámis atsarast. Kod tovu izaticeišonu samaļ kai dziernovōs, tu palič kai roti ar vīnu skrytuli. Taidis — nikaids — raugi viļktīs pa zámis viersu. Bierneņ, tu i mýsu babená — jiuš bejot spāka olūti,” žyuzōja bolss nu mygljs komulá.

Atskrāja vieja elpa. Tys beja lakstiejš pa kūku golūtņom, plikšynōjš pa upis iudini, beja sadrebynōjš ganeņu vosorā saslītū nameni pļovys kryumu aizsagā, īskrāja viņ tod, ka izgōja kaida leita šōrva. Tod nu tōs dusmys, kas naveiksmis deļ īskrāja vieja caurojā

sirdī, jys ībizināja maitinis zōļu ūkiuneitī. Beja sadūmōjš tā kaidys zōļu slūtenis nūrauļ zāmī.

Tik nu zōļu kaļteišonys kōrteņom otkon nūsleidāja meiksti i saudzeigi myglys mōkuli. Paspeidāja streipaini gari brunči i prižu skolu skalineitá. Viejš sazadūrstāja: „Ei, voi tei esi tu?”

„As poša, viejeņ – draugs!” atsasaucá bolss nu myglys.

„Tik navajag, navajag tagad pīsauķ draudzeibu!” viejš aizašņōcá.

„Kō ta nā? Voi tys nabeji tu, kurs mani siļdāja agrijūs pavasarūs i vālyjūs rudinūs, kod gōju pec zōleiņom? Voi tys nabeji tu, kurs mani glōbá nu vosorys korstuma?” bolss žyužōja.

„Pidzīdōš kai laksteigola īvu koponōs. Ni tai beja, ni tai dareits,” viejš aizdūmeigi aizkōsāja.

„Tu paprosi munai inučkai gailábikšu sakneitis, máš obejis pavasarī tōs ryupeigi izrokom i kaļtājam. Gailábikšu sakneiņōs ir eteriskōs ellis, i pret kōsu, i pret bezmīgu, i golvys sōpōm dar,” bolss čaukstāja.

„Ni maņ kōsa, ni sōpeiga bezmīga,” viejš otkon šņōcá.

„Maņ tu vari namalōļ. Nu itōs pusis vysu rádž. Tū, kai táv vātra nadává sovu maitu par sīvu, tū, kai...” bolss beja palicš meiksts kai pyrmī pavasara osni.

„Klusáj! Kō stōsti aizlaika lītyš pasaulám?” vieja bolsā skanāja osorainys sōpis.

„Natrokoj! Ļauņ munai inučkai sazatikļ ar sovejīm,” babenis bolsā skanāja lapnums i laimá. Kai labi nūtreits dzintara gabalēš.

„As dzintaru jiutu... Tá nazkur ir? Tik as naradzu... Naradzu!” sōpeigi aizraudōja maitiná.

„Naraudi, bārns! Tu poša esi kai dzintars: ar dzidru dvāseli, ar syltu sirdi,” vasals bolsu kūrs nūšaļcá pa zōleišu saiškim.

„Tik gryuši — sajusť i napizaskart,“ osorys rōvā bolsu iz pušom, kai tys nūteik ar jyurys iudini pylnašu naktis.

„A tu ar dvāseli pizaskar, tei vīnmār ir i palik ar cylvāku. Vysu cytu var atjimť, var salauzť, tik dvāseli navar atjimť, ka tu patiši esi cylvāks,“ bolsi šalčá i lājās kai balzams maitinis sirdi.

Ūtrā reitā maitinā pazamūda zōleišu kaļteišonys škiuneiti, pi golda beja aizmygusá. Reita gaismā navarāja saprašť: nakťš nūtykumi beja patiši voi tys beja sapyns... Sirdš beja tykusá eistyn stypra, varāja iť i darāť sovus nalelūs dorbus. Tik bez jōš nalelyjīm dorbbim šalťim cīži daudzi cylvāki naspāja dzeivōť. Tī nalelỹ dorbi řaizjom beja cīži lelu i bogotu cylvāku dzeivái svareiga dalá. Tai ir vīnmār. Ka pītryukš vīna smiļķšu gryuda stykla kausejamā ceplī, tod tys trauks, kū stykla pyutiejs radās, nabỹš eistyn dzidrs. Vīna smiļķšu gryuda tryukuma deļ.

Maitinā nazynōja, ka vakarnakť jaunīs kaliejs beja biedzš nu bogotōš maitys, kas, lepneigi īgōjusá smādī, nūsvīdá sovys dōrgōš ōdys kūrpis i grūzāja bosōš kōjis kai blīnus iz ponnys. Jai cīži gribājās, lai kaliejs īrauga jōš kōju skaistūs mozūs piersteņus. Kod kaliejs nagrīzá viereibu cīmeitái, jei poša jū parōvā aiz lelō priškauta:

„Voi tu nimoz naredzi, cik maņ gleiti piersteni? Bryuni kai ūzula zeileitis!”

Kaliejs sazatoryka nu taida tvierīnā. Itymā breidī jys labi saprota, ka taida maita jū sabrodōtu, ka tik... ka tik jai dūtu par sevi varu.

„Kū vīns voi diveji piersti? Tī viņ leidz piļneibai tevi napacáľš” kaliejs nūsacāja i mudri gōja ōrā nu sovys smādis. Tai kai kauns bỹtu bāgť puišam nu maitys, a ka tei kai ūzula sīksta velās viersā? Sovā skriejinī i namanās, ka dzeivu cylvāku pi zámis pīplikšynōjusá kai gūvš grauli... Deļ tam kaliejs bāga, pa timseni skrīdams, patš namanāja, kai beja atkleidš leidz zōleišu maitini sātai.

Atsadiesz zam lelyjom apšom, kur syltim dečim leidzeigys klōjās kūku lopys, kaliejs pec šaltenis manāja, ka tyvumā leipinej moza guntená, skaņ kaidis bolss. Kaliejs kluseņom pagōja tyvōk. Ar apbrienu i ar šausalom jys klausājās, kai zōļu škiuneiti skaņ šveiksti, kai raud i sovaidi runoj zōļu maitiná. Tys bolss... tys idyurá sirdi. Kaliejs pazyna sōpis i cīsšonys. Nu tōm bāgdams, jys beja atgōjš iz itū pusi. Tai puisš beja klausiejšs zōļu maitinis bolsā, leidz tei aizmyga pi seņču dvāseļu pīmineišonys golda. Tod klusu jys gōja iz sātu.

Pusi dīnys kaliejs kōrtōja sovus reikus, dzeļžus. Kaļšonai rūkys nazacālá. Jū dvāselá beja tī — naktī pi zōleišu kaļtejamō škiuneiša. Tik iz vokora pusi kalieja prōts beja paklausiejšs dvāselis bolsu i pījiemš lāmumu. Jys sōka kaļt sudobra svečturi ar dzintara pīkarenim. Kaliejs zynōja, ka jam ir laiks leidz Andriva dīnai, ka jys paspāš. Paspāš izkaļt, paspāš byldynōt. I tod pa zīmys saulgrīžim varās kōzys nūgūdāt, lai jaunā godā īsūļōtu bez sōpōm, ar mīlesteibu i vyslelōkū atbolstu. Tū, kurū snādz tik poši tyvōkī.

Solnu mienesī maitiná voi pōrdiņ gōja iz mežu prižu skujis lasāt. Skujis samola, lāja olūta iudini — taisāja spāka padzierīni. Maitiná jaucá zaļū dzierīni, kas atgōdynōja pavasara zaļōšonys spāku, i dzīdōja:

„Prižu skujis-odotys spākam losi, kod vajag: rudini, zīmu. Prižu skujis-odotys spākam i lelam, i mozam, vasalam, saneikušam. Prižu skujis-odotys spākam, pacálš tevi, koč naticeisi tam.”

Pec zaļō spāka dzierīná pi maitinis gōja i gōja cylvāki, paļ veiri, kuri poši mežā strōdōja: gatavōja molku i kūkus byuveišonys vajdzeibom. Kaidis pavacōks mežā gōjiejs vīnā dīnā atsazyna zōleišu laseitōjai: „Na deļ dzierīná viņ as ejmu. Tá muna dvāselá palik styprōka, pec tam dorbs maņ lobōk veicās.”

Áaitiná tik nūsmaidāja. Jei darāja tū, kū prota. Jei beja laimeiga. Tō deļ áaitiná beja dzeivis spēks, kū jei kūpā ar zōleiņom sirsneigi daleja apleicejīm, kuri ar lyugumim gōja jōs sātā. I sāta beja tik pylna, cik labesteibys pylna jōs sirdš. Cylvāki sanásá ādamū. Áaitiná tik ŗaizjom nūzapyutá kai ceiruleiņš pi izpūsteita perekleiša. Beja žāl, ka itymā piļneibā nav īspiejis dalātis ar māmeni i ar babeni.

A lepneigō áaita kai sakaitynōta lapsiná sātā beja vysim bez īmešlá viersā klīgusá, sytusá ar kulākim i spārusá. Jei naspāja pacīņš, ka tys, kū jei nūdūmōjusá, nazadūd rūkā. Mōtá ar tāvu voi putna piņu lyka sovam zalta gabalenám priškā, a tys tū putna piņu spērá gaisā. Nazaklausāja nivīna vōrda, nivīna cylvāka. Leidz kaidá solnu mieneša dīnā, kod tyvu beja Katris dīna, saulá paspeidynōja sovu vaigu, pasauli izgaismojūt leidz pamalái. Kod gaisma leidz pamalái, tod dūmom plašōks lauks atsaver. Áaita izabreinōjusá vārās, cik gaismā tōli ir dabasu mola... Tymā breidī mōtá klusu jai aiz mugorys īzarunōja:

„Tu aizáj vāļraiz. Pīmini sovys lobōkōs pusis. Voi puisš ar golvu var atsasacāņ nu vysa tō lobuma, kas táv piđar?” Mōtá runōja par sātu, par vuškom i telim, par bogoteibu klietī. A áaita saprota, ka jōrōda ir sovi zeiļu piersteni kaliejam vāļraiz.

„Da, kō as tai? Kō maņ pazadūt? Maņ tik jōaizīt i jōpajem! Puisš taida skaistuma nabeja redziejš, sažadūrstāja,” áaita nūsvídá vōrdus pogolma vydā i, izsvídusá vylnaini placūs, zyrga liekšim aizskrāja iz smādis pusi. Pi smādis durovu apzastōja atvilķķ elpu. Cikam vylka elpu, sadzierdāja, kai puisš smādi dzīd, skaneigi dzīd:

Tu — muna gaisma i spēks,

Tu — muni dabasi, ceļš,

Tu — muni sudobra vōrti,

Tu — munys dvāselis bolss!

„Redz, kai jys dūmoj par mani! A as... Itik laika vieji izgaisynōju!” maitai osorys saskrāja acīs. Jei rōvā smādis durovys valī, gōzās iškā tai, ka dzeļži smādī sazarōvā nu nagaideita satrycynōjuma.

„Sveiks, styprīs kaliej! Tu dzīdi kai sudobra putns!” maita nūklīdzā vysā bolsā. I jōs acš atsadyurá pret sudobra svečturi, kas izavārā gotovs. „O, kaidis skaistums! Kaliej, kam tu itū montu gatavoj?” jei soldonā bolsā vaicōja.

„Tys bjš munai leigovai kai sadereišonys dōvyna,” kaliejs smaidāja, jys dūmōs beja pi sovys īcerātōs.

„Nu to dūd, mudrōk, lai nasu prīcys viesti mōtái ar tāvu,” maita gaviļāja.

„Pag, as patš jai nessu. Na jau tu,” puisš izbreinā vārās iz maitu.

„Kam jai? Kai? Svečturš nav maņ!” maita voi klīdzā. „Bet maņ ir tī skaisti zeileišu piersti, voi tu naīgōdoj?”

„Nu, ka kōjis bjtū tik skaistys kai piersti, as ar tevi runōtu, sovaizōk tu maņ naderi,” puisš kai jūku izsacāja vōrdus, kas īkryta kai korstys ūglis maitys prōtā. Puisš naspāja izadūmōt, ka tik kū jys kaidam cylvākam samaitōjš myžu.

Lepneigō maita kai brīdš auru laikā skrāja pi zōļu maitinis. Tei mola prižu skujis, kōrtōja sovys zōļu cibenis i atpyutys breižūs taisāja puzurus nu nīdrom i solmim. Dvāselá prasāja skaistuma, prasāja, lai sātā ir ōrejis zeimis tam, ka tá ir cylvāks, kurs zyna laika gaitu, zyna, ka saulis vejšonōs nu kolna dreiž apzastōš. I dreiž saulá otkon kōpš kolnā.

„Dūd, maņ! Dūd!” ni sveiki, ni vasaly napasciejusá, tei maita izaklīdzā zōļu maitinis ustobā.

„Kū tu gribi?” maitinā vaicōja.

„Atdūd sovys skaistōs kōjis! Tagad zīma, tāv pa pļovom nav jōstaigoj. Leidz sārnu mienešam tu, rogona, sāv jaunys kōjis izaudzeisi. Vāļ skaistōkys. As gon zynu!” mōtis maita klīdzá kai aizsauta vōrnā.

„A kas maņ inášš molku ustobā? Kas iudini atnášš nu okys? Kas putru izvōrās kotlā?” maitinā izbreinōta vaicōja, naspādama izadūmōt, ka prōtā tai kai vasals cylvāks var kū tik brīsmēigu lyugt... Nā, pīprosa bez kaida pamata.

„Tāv tá kotru dīnu pec paleidzeibys ļaudš vysaidi volkojās, gon paleidzās,” maita nīceigi nūtūrksā kai slūkys ástá lidōjuma laikā. Pamaniejusá ciervi iz blučeiša pi ceplá, pagiva tū i ar baismeigu spāku ciertá maitinái viers celim. Tei salyma ašná paļtī. Tod maita pasvīdá givumu pozusī i nūzasmāja: „As jam parōdeišu, ka maņ ir na viņ skaisti piersteni, a i kōjis...” I prūm beja. Skrāja iz smādi kai valna dzeita. Īskriejusá, nūsvīdá namená vydā zōļu maitinis kōjis.

„Ša, ka tāv vajag skaistu kōju! Maņ ir! Pīlikšu sātā pi sīnys, varāsim obeji pec kōzom iz itū montu vārtīs i prīcōtis,” maita lepneigi runōja.

„Kur... Kur... Kam atjiemi?” kaliejs parunōt gondreiz naspāja.

„Tai napīskaitamijai nūciertu! Leidz sārnu mienešam jai pa pļovom nav jōstaigoj. Leidz tam laikam tei rogona sāv jaunys kōjis ataudzās,” maita vāļ augstprōteigōk sacāja.

„Tu áj! Jem kōjis i áj!” puisš izsyutāja mōtis maitu pa durovom.

Kod mōtis maita beja prūm, kaliejs skrāja kai naprōteigs pi zōleišu maitinis. I labi, ka skrāja. Jys paspāja maitinis gondreiz beidzamū dvašu sagiut, paspāja izzynōt, kas jōsajauc, jōsavōrej. Kaliejs jaucá, vōrāja, dzysynōja i karsāja, leidz zōleišu maitinái vaigūs atsagrīzá nalels sōrtums. Jo kōju stymbyni...

Kaliejs na vīnu nakti tyka siediejš pi vōjineicys gultys, sovom osorom laistiejš sakrūplōtōs kōjis. Patīsys mīlesteibys osorys laikam jau spiej mīļzeigys rānys savīlkt.

„Reit saulgrīžu vokors, ar vysu itū bādu aizmiersu atnāst sudobra svečturi ar dzintara pīkarenim. Beju tū dūmōjš kai sadereišonys dōvynu tāv. Tu ītu pi maná par sīvu?” kaliejs vaicōja.

„To tys svečturš nav bejš maņ vajdzeigs, ka palyka tovā smādi,” zōleišu maitiná pasmaidāja.

„Kai snīgūs i soltumā gaudoj vylki, tai itū laiku maņ gribājās gaudōt. Kai tai varāja izdarāt?” kaliejs ar patīsu nasaprassonu vaicōja vairōk sáv nakai maitinái.

„Varbūt jei ir bez dvāselis, varbūt ir pōrdavusá sovu dvāseli? Par jaunu sukni, par... Dvāseli navar atjimt. Cylvāks tū var pōrdūt: par varu, par naudu, par montu,” zōleišu maitiná apcereigi runōja.

„As dūmōju i izdūmōju. As sataiseišu tāv rateņus, tu vareisi braukt pa pļovom pec zōleišom, a bārzu pypurus, čārmyušku ūgys, prīžu skujis as paleidzeišu salasāt, ka tu maņ tū ļausi,” kaliejs pabeidzá sovu runu gondreiz čukstus.

„Dzeivōsim, rādžāsim. A par ratenim — tei dūma gon cīži loba,” smaidāja maitiná. „Pasnādž maņ īvu ūgys, gribīs kō ryugtona.”

„Nabādoj, as kotru dīnu pi tevá atskrišu,” kaliejs atsavadāja i aizasteidzá. Jam beja svareigs dorbs — jōizkaļ rateni.

Bogotō maita iz Andriva dīnu gaidāja kalieji svōtūs. Aizdádžá mōjī vysys svācis, lai tok svōti rádž, cik spūdra sāta jai ir. Tys, ka na jōs rūkom spūdrynōta... Voi cylvākim nu molys jōzyna, ka šymā sātā saimineica saimnīkoj ar cytu rūkom? Voi cylvākim nu molys jōzyna, ka itei maita strōdoj tik ar māli? Tod apvyļka vyskrōšņōkū lyndraku, izlyka golvā zeīļu krūni. Lai nūviertej īnōcieji, ka itá monts ir izaudzš leidz pošim grīstim. Kaidš muļkeigs cylvāks vaicōš, kur vīta elpai? Maita atsaceitu, ka monts i bogoteiba spīž maigi, elpu var īvilkt i izpyust... Sakly gon. Ka labi padūmoj — deļkō vajag rauť pylnys plauškys pasaulá gaisa? Īiš ar tū vāļ kaidys pamuļkeigys

dūmys plauškōs, i cik tī tōli vairs leidz golvai? Palikš durna golva. Nā, nā! Vajag elpōt mozom muṭom, lai montu nasatraucāṭ.

Andriva dīna kai gōja, tai aizgōja. Vysys svācis izdaga, viņ dyumu smoka sātā. Maita poša palyka syura kai naizvādynōta malnō piertš sastdīnis vokorā. Ryuga kaidu laika spreidi sevī, tod pasōka kotru dīnu iṭ leidz smādái. Tik... cik aizīt, durovys ciṭ, atslāga priškā. Raiz sadūmōja sādāṭ pi smādis vysu dīnu i nakti, sagaidāṭ kalieji i labi sakratāṭ. Sakratāṭ tai, lai jō dūmys pagrīzṭ pareizi — kai vajag. Tik vylku mieneša soltums i vylku baismeigī kaucīni lyka maināṭ jōs prōtōjumu.

Izmatusá kupri kai pōrsysta kucá, maita vylkōs iz sātu. Tī lōsti, kas kryta nu jōs mutis, izdadzynōja snīga koponōs dūbis, nu kurōm iz dabasim sōka vārtis zámá. Malna, sadagusá zámá, kura pavasari vairs nasazaļoš, vosorā naatnásš zīdus, a rudinī tai nabýš bogoteibys, kū dalāṭ ļaudim. Ari saulgrīžu vokorā bogotō maita syta ar kulākim i spārā ar kōjom smādis durovōs...

Kaliejs izgaisš nabeja. Itū laiku jys kola vairōk pa naktim, a dīnōs beja pi zōļu maitinis. Jei veikly braucá ar ratenim pa sātu. Puisš beja izteiriejš vysus celeņus pogolmā, i maitinā poša varāja tikṭ leidz zōleišu globōtuvái. Poša varāja izbraukṭ i savīlṭṭ teira gaisa pylņys plauškys. Jai tū vajdzāja, partū ka gaisš dāvá dzeivái spēku i drusku tai kai spōrnus. Pogolmā pi maitinis atlidōja bolūds, zeileitis, zvierbuli i pa kaidai vōrnai. Nu sovim siekleņu krōjumim maitinā dalājās ar mozijīm putnim, ar vōrnu jei runōja par sovom sōpōm, par gryuteibom. Vōrna kotru raizi piškībá golvu, kab jai lobōk býtu dzierdāṭ saceitū.

Saulgrīžu vokorā obeji — kaliejs i zōleišu maitinā — aizdādzá svācis sudobra svečturī ar dzintara pīkarenim. Gaisā plyudá viegrīšku i zemneicu smōrds. Maitinā beja savōriejusá čaji sáv i kaliejam, a viņu kauseni čaja pamatusá iz plitys, lai sylvumā vosorys pylnbrīda dvaša sazateik ar zīmys golūtnis elpu.

— Par kū dūmoj? — izavaicōja kaliejs, kod ustabenī beja nūzalaidš klusums.

— Par sārsmu mienesi dūmoju. Būš jōit pec bārzu pypurim. Aizbraukṭ varu ar ratenim, a kai leidz bārzu zarenim tikṭ? — maitinā atsasaucá.

— Tu varātu nabādōṭ. As vysu sagōdōšu, vysu táv padūšu. Maṅ tei ir laimá... Muna laimá, ka varu táv paleidzāṭ, varu būṭ tovys kōjis, tovs atspaidš.

— Ka tu munu dzeivi pījám kai sovu, tys manī vairoj spēku. Tik as jau grybu sovu dzeivi izdzeivōṭ. Tū, kuru as pazeistu, kura maṅ dūta, ar kuru as cytim cylvākim varu paleidzāṭ. Na tik sáv, na tik táv.

— Tei ir lela dūma. Lelōka par maizi ar svīstu. Táv tys ir svareigi?

— Kai pošá dzeivá...

Ustabenī otkon vaļdāja klusums. Kotrs vārás sovā čaja skrūzī, i vāļ dziļōk — sovā dvāselī. Maitinā streipōja nu sovom dūmom ōrā vysys tōš, kurys naderāja, lai jei spētu otkon salasāṭ zōleitīs. Kaliejs sovu dūmu mōkuļūs meklāja tū vīneigū, eistū...

— As izdūmōju! Izkaļšu pacālōji, — kaliejs izasaucá eistynā prikā.

— Pacālōji? I tys mani cylōš tai kai tu?

— Ar ratenim izbrauksi iz cālōja, tod ar taidu kai okys grīžamū ceļsi sevi augšá.

— As pošá? Pošá sevi ceļšu? — maitinā naticeiģi vaicōja.

— Tu redzeisi, tai būš! Tik kaidu šaļteni as tá būšu rešōk. Būš smádi jōpastrōdoj.

— As táv tycu i natycu... Klausūs kai babenis pōsokā, — maitinā spēdrom acim vārás cylvākā, kurs sūlāja jai... spērnus. Sūlāja paleidzāṭ tikṭ atpakaļ jai pi sovys dzeivīs, pi tōš, kura dāvá spēku dvāselái.

Sola mieneša dīnys beja vysaidys. Kaida atvadá pi zōleišu maitinis paleidzeibys meklātōjus. Tod jei bārā nu maisenim, cibeņom, stōstāja, kas i kai jōdora. Ẁaizjom jai paleidzāja kaliejs. Lai nasajaukẗ zōleitis, kaliejs klusu pi sevẗ bubināja kai vacs vecẗ: „Olūta iudinām pylynoj dzārvīņu sulu... Iudini syltu dūd biernenām padzārt, savōrāj līpzīdus, upinis, avišķys, piceni mada klōt...”

Zōleišu maitinā smaidāja. Tai maigi Ẁaiz beja smaidiejusā jōs māmenā. Tū maitinā saprota, kod Ẁaiz pazavārā iudinā kubulenī, kur kaliejs beja saliejš tōlō olūta iudini, lai pošim i paleidzeibys lyudziejim bẗtu patẗ lobōkīs iudinẗ. Iudinẗ... rōdīs, taidis seikums. A cylvāki tū sajuta. Sajuta, ka iudini jīm maitinis sātā dūd lobōkū vysā apleicīnī.

Beja taidys sola mieneša dīnys, kod maitinā vīna pošā gultā vōrga, partū ka kaliejs beja aizarōvẗ ar pacālōja kaļšonu. Ẁaizjom jam gaisa laika izjiuta, tik timsenš kod izavārā smādī, puisẗ sazagiva, ka maitinā pavysam aizmiersta. Tod rōvā mugorā kažuceni i skrāja. Nivīna ryugta vōrda maitinā nascāja. Kaliejs gon runōja i runōja, ka maitinā šudiņ nav tykusā pi sylta dzierinā skrūzeitis, partū ka nabeja īness molku, nabeja nūslauciejš durovu prišķu, kur snīga kōrta pa nakti sakrytusā taida, ka maitinā navarāja durovys atgryusẗ i ōrā tikẗ...

— Maņ ir, kas ir, ar tū i jōdzeivoj. Tys, ka doly ar mani sovu dzeivi, ir tova gryba, navys pīnōkums. Cik maņ teik nu tovys lobōs grybys, tik jōmōk i pazateikẗ. Tu tak zyni, kab na tevā tymā rudinā dīnā, manā šymā pasauli varāja nabyẗ.

Kaliejs nūtreisāja, īgōdojūt ašnā paļti... Ka jys nabytu skriejš... Ka jys nabytu bogotū maitu muļkeigi kaitynōjš: vōrds na zvierbulẗ, palaissi — vairs nasagiusi.

— Otkon aizadūmōji. Lobōk paleidzi maņ Svācu dīnai smōrdeigōs svāceitis sataisāt, — maitinā palyudzā. I, tai kai kaliejs sādāja jai blokus, nūglaudā sirsneigi jō obejus vaigus.

Kaliejs tai kai pazamūda. Nūtrausá ar rūku seji, cālās i darāja, kai maitiná nūrōdāja. Kotlā iz plītys lāja iudini, cytā kotlā kausāja bišu voska rytuli, kaisāja kotlā smōrdeigōs zōleitis. Tod jāmá smolku pagaleiti, kura snādzās pōri kotlam, sāja klōt saveitūs lynu dīgus, kam ūtrā golā īsāja atsvoram nalelu akmisteni. Pagaleiti ar pīsītījīm dīgim gremdāja kotlā, cālā augšā i gremdāja lājī, otkon cālā augšā...

— Tai i cylvāks — kaidu breidi celās iz augšu, tod pītryukst spāka voi kaidš nalīteigs cylvāks paklupynoju, i tu jau kreiti lājī... — smogā bolsā sacāja kaliejs.

— As gon nikur naasu nūkrytusá. Lai i bez kōju, bet asmu tykusá vairōk iz augšu, nakai ar kōjom būdama! — maitiná energiski sacāja, sirsneigi pazavārdama kalieji.

— Tai ir. Cytam sova zalta putra nu sudobra škeivim ryugta kai nōvā i malna kai áļnis kotla dybys. Cytam — maizis ryka i olūta iudiņš tik dōrgs monts, ka skaudeibys žņaugtī ļaudš, kod īrauga ūtra pīricu par plyku iudini, ikōroj tū vairōk par pasaulá zaltu... gotovi atrauť ūtram pādejū maizis gabaleni, kod pošim sātā maizis kukuli plauktūs salykti.

Pamozom ryndōjās svācis. Lai tōš palyktu taisnys i styngrys, pagaleitis ar gaismys deviejom sakōrá tōļōk nu ceplá, lai syltums natraucej. Ustoba beja smōrdeiga kai vosorys plynbrīda laiks. Kaliejs sajāmá maitinis rūkys i nūglōstāja.

— Pasaulš ir breinumains. Táv nas klōt zalta pūdus, a táv tūs navajag. Navajag! Partū ka táv ir tys, kas táv vajdzeigs.

— Māš na zalta pūdus, māš smōrdeigys voska svācis dūsīm. Lai vokori sātōš gaišōki, lai reiti vīglōki. Lai sātōš paviejoj moza druscená vosorys gaisa. Lai tōš paleidz cylvākim iz vosoru iť.

Laiks sleidāja iz pavasara pusi. Kaliejs paleidzāja zōļu maitinái lasāť pīržu pypurus. Jys aizvyļka izkoltū pacālōji leidz pošai

skaistokijai prīdai, tod vādā maitini rateņūs. Maitinā izbraucā iz pacālōja, kas jū násá tyvōk prīdis rūkom. Maiseni mudri piļdājās ar Dobys mōtis dūtū lobumu. Pacālōjs tyka pōrcalts, i maitinā otkon lasāja prīdis pypurus tī — tyvōk saulái, a kaliejs — tyvōk zámái.

— As īzadūmōju par vosoru... — sacāja maitinā.

— Tu beistis, ka maņ bjš daudz dorba smādī, navareišu tāv blokus bjt pi vysu zōleišu laseišonys, — atsasaucā kaliejs.

— Kod pļova sausa, rateni mani izrypynōš pi kotrys zōleitis.

— Pasceisi, kod i kas ir svareigi. A izkōrtōšu sovus kalieja dorbus. As grybu bjt tovys dzeivis spōrni, bjt dalá nu tova prika.

— Tu jau esi munys dzeivis spōrni. As nikod naasu bejusá tik tyvu dabasim, kai tagad. Ir sajiuta, ka as varātu pacált rūku i nūglōstāt mōkūņus.

— Na tik mōkūņus, tu viejam vari pakasāt aiz ausš, — kaliejs īzasmāja.

Divi cylvāki ītvārā vīns ūtru syltā apskōvīnī. Jūs dvāselis saplyudá vīnā elpā, cālās leidz dabasim i sleidāja atpakaļ, ītynūt kalieji i zōļu maitini gaišys mīlesteibys pleivurā.

— As nazynu, kas ir tōs nūslāpumainōs jūtys, tys spāks, kas valk pi tevá. Maņ nav svareigi tys, ka tu navari atskriēt pōri pļovai maņ preteim i īkrišt munōs rūkōs...

— Mīlesteiba, puis, mīlesteiba tei ir! — dīnvydu viejš smaidāja. — Tei ir dabiska dzeivis gaita. Tai bjš vīnmār. Redzi, tu dōvynoj sovu dvāselis gaismu zōļu maitinái, nikō naprosūt preteim. Tu gribi vairōt jōs dzeivis priku i laimi. Tu patiši jū mīļoj.

— Muna babená, kod īgōdōja munu dzedu, sacāja, jai ir tīseibys dzeivōt ilgi, ilgi, partū ka dzeds jū cīži mīļōjš, bejš gotovs jōs deļ kolnus gōzēt. Raiz jauneibā pec zaļumballis ness babeni pōri pūram kliepī, lai jei nasamiercej kūrpis.

— Iz babenis sātu nabeja celá? — vaicōja kaliejs.

— Ceļš beja. Tik babenis tāvs vysu nakti siediejs sātys celā golā, lai nūgiutu napaklauseigū maitu, kura aizbāgusā iz balli. Caur pūreni varāja tikļ sātai klōt nu ūtrys pusis. Tai babená tyka ustobā, sovā gultā i sausōs kūrpis nūlyka gondreiz ustobys vydā. Tāvs ūtrā reitā navariejs saprast, kai var bīt, ka maita bāgusā iz zaļumballi, i, jam naejmūt garom, ir sātā. Babená saciejusā, ka apzadūmōjusā, celā golā apzagrīzusā i atgōjusā atpakaļ. Tāvs vāļ ilgi pec tō sevi apsūkōjš par vacū duraku.

— As tevi asmu ar mīru nāšt cauri pūrim i mežim, pļovom... Vysu dzeivi, — kaliejs ar lelu nūpītneibu izavārā maitināi acīs.

— Tova patīsō mīlesteiba ir munys šōs dzeivis jāga. Na viņ muna paleidzeišona apleicīnis cylvākim ir vierteiba. Patīsō vierteiba — tova mīlesteiba, — zōļu maitinā naparosti dziļu ocu skotu pazavārā kaliejī. — Naasmu veļteigi bejusā šymā dzeivī.

— Tu esi i bysi! I as bīšu tāv blokus, — kaliejs apskōvā maitini.

Jī obi tai kai apstōdynōja laiku. Deļ sevā. Deļ mīlesteibys syltuma, kas plyudā jūs dvāseļōs. Plyudā, saplyudā i dāvā spōrnu sajiutu obejim.

Sovā laimis breidī jī namanāja, ka caur grōva molys kryumu skupsnu jūs lobu laiku vāroj divys ļaunys acš — kai lapsinis. I rūkys žņauga kōrkla zoru, plucynoj, plieš.

— Kas tī vairs ir? Pusā cylvāka, a tys glupīs kaliejs pi tōs pusis turīs kai pi dimanta ūlys! Spōrni... Laimā... Nāšt iz rūkom... Dzeivis jāga... — tei beja lepneigō maita, kura beja pasōkusā slapyn ļūžņōt kai ļauns tōrps pa apleicīni, jo navarāja nūrimt sovā dūsmī, ka kaliejs nav zam jōs papīža pastumts.

Tymā vokorā divi laimeigi cylvāki atsagrīzā ar prižu pypmuru maisenim zōļu maitinis sātā, a vīns, brīsmēiga naida pōrjymts cylvāks vylkōs iz sovu bogotū mōji, celā palykdams malnōks i malnōks nu sovys dusmeibys.

Dīnys krōjās sovōs vārtnōs, kalieja dorbi veicās. Veicās i zōļu maitinis doramīs. Kūpeigīs dvāseļu spāks vysam īdādžā gaismu.

— Reit vajdzātu tikļ golā ar vīnu lelōku dorbu, — kaidu vokoru kaliejs klusu sacāja, glōsteidams maitinis motus.

— Tu strōdoj mīreigi. Laiks ir sylts, sauss. Leidz mōla nūkaļneitai pec mōllāpineiņom as pamazom aizrypynōšu poša. Zōlā vāļ nav saaugusá, nazapeiņ skrytuleišūs. Tu tik pec bārzu sulom nūskriņ kaidā breidi, lai natak zámī, — maitinā runōja.

— As jau zynōju, ka tu tai saceisi, — kaliejs ar kautreigu skūpstu apklōja kotru maitinis piersteni. — Tu tik reit pazaciť, tod otkon bjšu tāv blokus.

— Zynu, — maitinā atsasaucá.

Syltīs dīnvydu viejš kai mozs puika rūtaļōjās pa mōla nūkaļneiti. Jam patyka nūglōstāť mōllāpom gaļvenis, patyka pakitynōť zōļu maitinai aiz apaklis. Jam lykōs, ka ticš zalta jyurā: pavasara pučeišu zīdi, zōļu maitinis laimeigīs smaids...

— Nu, rogonā! Tu i bez kōju nūgivi apleicīnis lobōkū precinīku! — kai pasaulā gola bazūnā atskanāja lepneigōs maitys bolss.

— Ni givu, ni rōvu, ni kaidu gobolūs ciertu, — vyslelōkīs pasaulā syurums nūskanāja maitinis saceitijā.

— Nastōsti maņ mozu bārnu pōsokys! Tok esi būrusá i aizbūrusá nu vysom pušom. Gon sovus zōļu pulvereišus apleik kratiejusá, gon viersum bārusá. Tok jau i sovu rogonu čaji jam reiklī liejusá esi, — maita vālā vōrdus kai klintš blučus.

— Naasmu gon.

— Natycu! Tu mani naapmōneisi! Nu, pastōsteisi maņ, kai kalieji lai daboju sáv, voi...

— Kū voi? Kū vāļ tu vari maņ nūdarāť? Kū vari vāļ atjimť? Atrūņ sovu dvāseli, kur esi tū īgrydusá! Monta skreiņōs? Varbýt

pōrdavusá par Judaša grašim? Bez dvāselis bȳdama, tu vari tik dzeivus myrūņus sovā celā satikt.

— Myrūņus? As? Nu paga! — maita navarāja izskaidrōt, deļ kō jai beja leidza gadiejs ciervš. Laikam jau naida beja tik daudz, ka prasājās kū saškaļdāt gobolūs. Dūmōja, ka saciersš maitinis rateņus, igryušš pošu kaidā dziļōkā grōvī, lai lopsys jū tī apgrauž. I rūka nūlaidá nōvis reiku par maitinis koklu... Pec kaida mirklá atsajāgusá, pagiva zōļu maitinis golvu aiz motim. Jei zynōja, kas jōdora.

— Ša, vari izrakť kopa vītu blokus vacijai rogonai! Táv nedelá laika, lai vysu gūdam sadarāt. Pec tam bȳsi munā sātā, ka nā... — jei pašyupynōja zōļu maitinis golvu i nūsvīdá tū smādis vydā. Tod apzagrīzá i pōrlīceibā par sovu uzvaru izgōja nu smādis.

Pascāt — kaliejs beja palicš kai sasalš, nūzeimoj — napascāt nikō...

— Vyss... Maņ vyss ir atjymts... Otkon maņ vyss ir atjymts! Kai lai tagad dzeivoju? Deļ kam? — kaliejs ar vysim desmit pierstim ikryta sáv motūs.

— Vysu var atjimť... Tik dvāseli... Dvāseli navar atjimť... — taida kai vieja pyusma sazagrīzá ap zōļu maitinis golvu. Kaliejs nasaprota: voi patiši vōrdus saklausiejš viejī, voi tūs sacāja maitiná. Ūrpuš vysim pasaulá lykumim...

Kaliejs sameklāja reikus, sataisāja myuža mōji sovai zōļu maitinái i guļdāja kopu kaļnenī blokus jōs babenái i mōtái. Tod salasāja sovus kalieja dorbareikus, salyka maisā, cālā par placu. Nu zōļu maitinis sātys pajámá dažaidu zōleišu cibenis, maisēņus. Pajámá sovu koltū sudobra svečturi ar dzintara pīkarenim, ilyka leidza itō goda pyrmōs bārzu sulys buteleitis, lai celā bȳtu spierdzynōjums. I aizgōja. Vyspyrms leidz kopu kaļnenám, tod paceļu. Pavysam paceļu.

— Ceru koč kur pasaulá molá atrast̄ vītu. Svečtura sudobra gaisma maņ parōdās, ka tei ir eistō, kur īgiušu mīru. Kur vareišu izdzeivōt̄ kai sovu, tai zōļu maitinis dzeivi...

Kod satiksit kalieji, jys varās pastōstāt, kai jam tagad dzeivojās.

Lepneigō maita? Kod īraudzāja, ka kaliejs ir paceļu, smādi nūdadzynōja. Zōļu maitinis sātā varāja sādāt̄ dīnom i naktim, kai nazyn kū gaidūt. Pasōka kleiš̄ pa pļovom, gar upi, pa mežu... Nazkū lasāja, násá iz zōļu maitinis sātu. Sovu mōti aizdzyna, ciervi ap golvu grīzdama. I nagribāja zynōt, ka nu lelō satrycynōjuma mōtái apzastōja sirdš. Pavadāt̄ iz kopu kaļneni? Nā, nabeja, otkon aizkleida. Šūraž̄ tei maita aizgōja iz pūru...

Iveta Dimzule